

ኦርቶዶክሳዊነት እንዲህ ነው! The Early Orthodox Church Doctrine

መስከረም 1999 ዓ.ም
በመጋቢ ጥበብ ሰሎሞን

© ይህንን መጽሐፍ ያለደራሲው ፈቃድ ማሳተም የተከለከለ ነው።

መታሰቢያነቱ

ይህ መጽሐፍ «ለሥሉስ ቅጽስ /ለሥላሴ/ ራሴን አስገዝቻለኸ፤ በስላሴ ላይ አራተኛ አካል አልጩምርም»¹ በማለት ሠማእት ለሆኑት ለአባ እስጢፋኖስ ዐምደ ሃይማኖት ወማኅቶተ ክርስቲያን፤ እና ቤተ ክርስቲያኗ አባቶች የሠጧትን እውነት ብቻ ጠብቃ እስከ እለተምፅአት ዘላለም ድርስ እንድትቆይ በማድረግ ለተሠዉ እንዲሁም በመጋደል ላይ ላሉ ሠማእታት ሁሉ በእውነት ይሁንልኝ ።

ምሰጋና

በቅድሚያ ምሰጋናና ክብር አልፋ ወአሜጋ ለሆነው ለአጋእዝት ዓለም ሥላሴ ይሁንልኝ። ከዚያም ረቂቁን በኮምፒውተር ታይፕ ያለመሰልቸት ላደረገችልኝ እህት፡ የተጻፈውን ረቂቅ ላረሙልኝ ወንድሞች፡ ወደ ሕትመት እንዲደርስ በጸሎታቸው በሃሳባቸውና በገንዘባቸው ላገዙኝ ሁሉ እግዚአብሔር ሁለንተናቸውን ይባርክ እላለሁ ።

አርእስት

ገጽ

1. የሽፋኑ ስላል መግለጫ	3
2. መግቢያ	5
3. ሐይማኖት	6
4. ደግማ /ደክትሪን/ አዕማደ ምስጢር	16
1. ምስጢረ ስላሴ	17
2. ምስጢረ ሥጋዊ	31
3. ምስጢረ ጥምቀት	52
4. ምስጢረ ቁርባን	55
5. ምስጢረ ትንሳኤ መታጋ	61
5. ሰባቱ ምስጢራት ቤተክርስቲያን	67
1. ምስጢረ ሚርን	68
2. ምስጢረ ቀንዲል	70
3. ምስጢረ ክህነት	73
4. ምስጢረ ተክሊል	74
5. ምስጢረ ንስሐ	77
6. ሥርዓተ አምልኮና አስተዳደራዊ አደረጃጀት	80
7. የሐይማኖት መግለጫ /ፀሎተ ሐይማኖት	91
1. አንቀጽ አንድ	99
2. አንቀጽ ሁለት	104
3. አንቀጽ ሦስት	110
4. አንቀጽ አራት	116
5. አንቀጽ አምስት	119
6. አንቀጽ ስድስት	127

አንቀጽ ሰባት	133
አንቀጽ ስምንት	138
አንቀጽ ዘጠኝ	143
አንቀጽ አስር	148
አንቀጽ አስራ አንድ	148
አንቀጽ አስራ ሁለት	151
8. የአስተምህሮው መጠቅለያ	153
9. ይህን እውነት መጠበቅ	158
1. ከቤተክርስቲያን ክርስቶስ የሚጠብቅባት ነገር	159
2. ይህን እውነት ከመጠበቅ አንጻር የተጋደሉ አባቶች	163
10. ማጠቃለያ	169

የሽፋኑ ስእል መግለጫ

ስእሱ የተገኘው በሰሜን ኢትዮጵያ በትግራይ ክልል በአክሱም ከተማ «አንዳ ኢየሱስ» ተብሎ በሚጠራው ደብር በቅጥረ ቤተ ክርስቲያኑ የውጭ ግድግዳ ላይ ተስሎ የሚገኝ ሆኖ ሐዋርያው ጳጳሱስን የሚወክል የጥንት ስእል ነው።

በስእሱ ላይ የሚገኘው የግእዝ ጽሁፍ በ2ኛ ጢሞ 4፣6-8 ያለው ቃል ሲሆን ይሄውም «ወአንሰ ወዳእኩ ሰለጥኩ ወበጽሐኒ ዕድሜየ ለአዕፎ። ሠናየ ገድለ ተጋደልኩ በድርየኒ ፈጸምኩ ወሃይማኖተኒ ዐቀብኩ ። እንከሰ ጽኑሕ ሊተ አክሊለ ጽድቅ ዘየዐስየኒ እግዚአብሔር ይእተ ዕለተ መኳንን ጽድቀ ። ወአኮ ለባሕቲትየ ። አላ ለኩሎሙ እለ ያፈቅሩ ምጽአተ ዚአሁ።»ሲሆን

ትርጉሙም «በመሥዋዕት እንደሚደረግ የእኔ ሕይወት ይሰዋልና የምሄድበትም ጊዜ ደርሶአልና መልካሙን ገድል ተጋድያለሁ። ሩጫውን ጨርሻለሁ ወደፊት የጽድቅ አክሊል ተዘጋጅቶልኛል።ይህንም ጽድቅ ፈራጅ የሆነው ጌታ ያን ቀን ለእኔ ያስረክባል፡ ደግሞም መገለጡን ለሚወዱት ሁሉ እንጂ ለእኔ ብቻ አይደለም ።» የሚል ነው ።

ስእሱ ለዚህ መጽሐፍ የተመረጠበት ምክንያትና ተዛምዶው ከጌታችን ከመድሐኒታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ እግር ስር ተምረው ላስተላለፉልን ሐዋርያቶችና ከነርሱ ተቀብለው ወደአገራችን ኢትዮጵያ ባመምጣት እውነተኛውን ወንጌል አስተምረው ቤተክርስቲያናችንን በተጋድሎ የተከሉትንና ያጸኑትን የጥንት አባቶች ያስተማሩንን እውነተኛ ወንጌል በመጠበቅና ፍለጋቸውን በመከተል እግዚአብሔርንም በማምለክ እንድንጸናና ጊዜ አመጣሽ ስህተት ትምህርቶች የሆኑትን ጠርጎ መማውጣት መልካሙን ገድል መጋደል እንድንችል ይህ መጽሐፍ ስለሚያሳስብ ነው።

1. መግቢያ

ወንጌል ወደ ኢትዮጵያ ከመግባቱ በፊት ህብረተሰቡ ለዘንዶ ይገብርና ዘንዶ ያመልክ እንደነበረ የጥንት መረጃ ቅርሶች በኢትዮጵያ ውስጥ በ“የሆና በ“አድቤደራ” እንዲሁም በሌሎችም ሥፍራዎች አያሌ የጣዖት ምስሎችና መገልገያ ዕቃዎች እንዲሁም ቤተመቅደሶችና የፀሐይና የጨረቃ ምስል የተቀረጸባቸው የመገበያያ መሐልቆች በቁፋሮ መገኘታቸው ባዕድ አምልኮ በስፋት እንደ ነበረ ያሳያል። አንዳንድ ጥቂት መረጃዎች ደግሞ በጥቂት የኢትዮጵያ ቦታዎች ከክርስትና በፊት ወደ ኢትዮጵያ የብሉይ ኪዳን እምነትና ባህል እንደገባ የሚያስረዱ አንዳንድ መስዋዕቶች ይቀርቡበት የነበሩ የፈራረሱ ምክራቦች ያስረዳሉ። በተለይ ደግሞ በአሁኑ ጊዜ በህዝቡ ዘንድ ያሉ አያሌ ልማዶችና ባህሎች ለምሳሌ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት እንዳይበሉ የሚከለክሏቸውን እንሰላትና አዕዋፍ አለመመገባቸው ግዝረት ስርዓት ማከናወናቸው፣ በኃዘንና በደስታ ጊዜ ያለው ስርዓት፣ የበዓላት አከባበር፣ የሴቶችና የሕጻናት ጌጣጌጥ እንዲሁም በቤተክርስቲያን ውስጥ ያለው የማኅሌት ሥርዓት የካህናቱ ልብሰ-ተክህኖ ካባው ድርቡ፣ ጸናጽሉ፣ ከበሮው፣ ኩፋሩ፣ መጠምጠሚያው፣ የታቦቱ ክብርና ሌላውም ሁሉ ከብሉይ ኪዳን ጋር መመሳሰሉ² አይሁዶች በተወሰነ ሁኔታ ወደ ኢትዮጵያ ገብተው እንደነበረና የብሉይ ኪዳን ስርዓት እንዳስተማሩ መገንዘብ ይቻላል።

በ330ዎቹ ዓመታት ፍሬምናጦስ /አባሰላማ/ ወንጌልን ይዞ ወደ ኢትዮጵያ በመምጣት መንበረ መንግስታቸውን አክሱም አድርገው ለተቀመጡት አብርሃና አጽብሃ ለሚባሉ ሁለት ንድማማቾችንና

2. ዩኢ.ኢ.ተ.ቤ ታሪክ አባገርገሪዋስ /ቢቀጳጳስ 78 13-16

ቤተሰቦቻቸውን በማስተማር በክርስቶስ በማመናቸው ምክንያት ከቤተ መንግስት የተጀመረው አገልግሎት ቀስበቀስ እየተስፋፋ ወደታችኛው የህብረተሰብ ክፍል በመድረሱ ፍሬምናጦስ ይህን ሪፖርት ይዞ እስክንድርያ በዘመኑ ጳጳስ ለነበረው ለአትናቴዎስ ጉዳዩን በማቅረቡ አትናቴዎስም የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌል ለኢትዮጵያ በመስበኩ በእጅጉ ደስ ብሎት ቋንቋቸውንና ባህላቸውን የሚያውቅ ሌላ አይገኝም በማለት ፍሬምናጦስን «ኤጲስ ቆጶስ ዘአክሱም ወዘኩላ ኢትዮጵያ» ብሎ በቅብዓትና በአንብሮተእድ/እጅ በመጫን/ ተሸም ተላከ።

ፍሬምናጦስ ጽጽስናውን ተቀብሎ ከተመለሰ በኋላ በኢትዮጵያ ወንጌልን አስፋፍቶ ሰበከ ። በዚህ አኳኋን የተጀመረው የወንጌል ስርጭት ተስፋፍቶ በ350 ዓ/ም ክርስትና የኢትዮጵያ ብሔራዊ ሃይማኖት ወደመሆን ደረጃ ደረሰ።³ በ325 ዓ/ም በኒቅያ በተደረገው የአብያተ ክርስቲያናት ጉባኤ 318 ሊቃውንት ተሰብስበው ኦርዮስ “ወልድ ፍጡር ነው” ያለበትን ስህተት አውግዘው ሃይማኖታቸውን “ኦርቶዶክስ” ብለውታል። “ኦርቶዶክስ” የሚለው ቃል የጽርእ ቋንቋ ሲሆን ከሁለት ጥምር ቃል የተዋቀረ ሲሆን ይህም “ኦርቶስ” ርትዕ ት ቀጥ ያለ ቀጥተኛ ማለት ነው ። “ዶክስ” ደግሞ “ዶክ” ካለው ግስ የወጣ ሲሆን ፍቼ ማሰብ መገመት መተርጎም ማመን ማለት ነው። እንዲሁም ተዋህዶ የሚለው ስያሜ የተገኘው በ431 ዓ.ም በጉባኤ ኤፌሶን “ቃል ስጋ ሆነ እና ቃል በእኛ አደረ” በሚል ክርክር በክርስቶስ ባህሪያት ተሟግተውና ተወጋግዘው ከተለዩ በኋላ “ተዋህዶ” የሚለውን የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ወግና ተቀበላቸው ፡ ስያሜዋና መለያዋም አደረገችው ። ነገር ግን በወቅቱ በነበረው ፖለቲካዊ አንድምታ ካልሆነ በስተቀር “ቃል ስጋ ሆነ” ና “አደረ” ልዩነትና መነጣጠል የሌለው መሆኑን በአንድ ሐረግ መጽሐፍ ቅዱስ «ቃል ስጋ ሆነ ጸጋንና እውነትንም ተመልቶ በእኛ አደረ» በሚል ገልጾታል /ዮሐ 1፡14/።

3. የኢ.ኢ.ተ.ቤ ታሪክ አባ ኅርጎሪዮስ /ሊቀጳጳስ ገጽ 21
 4. የኢ.ኢ.ተ.ቤ ታሪክ አባ ኅርጎሪዮስ /ሊቀጳጳስ ገጽ 24

ከዚህ በኋላ በ480 ዓ.ም፣ በሃገራቸው በደረሰባቸው ፖለቲካዊ ስደትና ብዙም ግልጽ ባልሆነ ምክንያት ወደ ኢትዮጵያ የገቡት ዘጠኝ መነኮሳት ማለትም አባኤሌ፣ አባ አረጋዊ፣ አባ አፍኤ፣ አባ ሊቃኖስ፣ አባ ገሪማ፣ አባ ጉባ፣ አባ ይምአታ፣ አባ ጳጌጠሌዎን ፣ አባ ጽሕማ የተባሉት በወቅቱ የነበረውን የሀገራችንን ብሔራዊ የግእዝ ቋንቋን ተምረው አያሌ መጽሐፍትን ከሱርስትና ከጽርእ ቋንቋ በመተርጎማቸው ሲመሰገኑ በአንጻሩ ደግሞ ከወንጌል ውጭ የሆነውን ገለልተኛ መንፈስን ከአረማውያን ይዘውት የመጡትን የምነና አስተምህሮን በማስፋፋትና ገዳማትን በመቆርቆር እንዲሁም ሌሎች ተቃራኒ አስተምህሮችንም ጭምር በጤናማው ወንጌል ላይ በመበረዝም አስተዋጽኦ አድርገዋል ።

እንግዲህ ከዚህ በኋላ በሃገሪቱ የአህመድ ግራኝ ወረራ፣ የእስልምና አስተምህሮ መስፋፋት፣ የዮዲት /ጉዲት/ ቤተክርስቲያን ማቃጠል፣ ቤተመንግስት በቤተክህነት ላይ ሰፊ ስልጣን ማግኘትና ጣልቃ ገብነት፣ የኢጣሊያ ወረራ፣ ተዋህዶ ጸጋ ካራና ቅባት የሚል የውስጥ ለውስጥ አስተምህራዊ ግጭት፣ ከ13ኛው እስከ 16ኛው ክፍለ ዘመን የከረረ ጦርነት መፈጠር፣ የተቃጠሉትን መጻህፍት ለመተካት ሲባልና በየዱር በየገደሉ ቆዳ ፈቅፍቀው ብራና በማዘጋጀት ገደብ የለሽ ሐይማኖታዊ መጻህፍቶች ግለሰቦችና ቡድኖች በማዘጋጀት ጣልቃ ማስገባታቸው፣ የካኖንም አለመዘጋት እንዲሁም የደርግ መንግስት ቤተክርስቲያንን መዝጋት ... ወዘተ አሁን ላለችበት መንፈሳዊ መሸቃቀጥ አዎንታዊ ተጽእኖ ፈጥሮባታል።

ስለዚህ የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን በመጀመሪያዎቹ ከምስረታዋ ወቅት ጀምሮ እስከ ረዥም ዘመናት የቆየውን ንጹሁን አስተምህሮዋና አምልኮዋ ምን እንደነበረና እንደሆነ በማሳየት፣ ምእመናን የተሸቃቀጠውን የእግዚአብሔርን ቃል በመለየት እንክርዳዱንም በመጣል የአባቶችን የጥንት ሃይማኖት

መከተል ያመቸው ዘንድ እንዲሁም በፕሮቴስታንቱና በሌሎች ዘንድ የቤተክርስቲያኗን ክብር በመናቅ አረማዊት አድርጎ የመቁጠር አመለካከት እንዲለወጥና ቤተክርስቲያኗ ጤናማ አስተምህሮም እንደሞላት በማሳየት ያለውን ክፍተት ማጥበብ እንዲቻል ይህ መጽሐፍ ተዘጋጅቷል ።

በመሆኑም በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የቤተክርስቲያኗን የጥንት ሁኔታ /በመጀመሪያዎቹ ዘመናት/ የነበሩትንና አሁን ያሉትን መሠረታዊ የአስተምህሮ /ዶክትሪኒካል/ አቋሞች የሆኑትን በማሳየት እንደ ቤተክርስቲያን ሊያስቆጥራት የሚችሉትን አስተምህሮና እውነት እንደተጠበቀ እንዲኖር በማድረግ የተጋደሉትን የአበው አምነትንና አቋምን ያነሳል።

በሚያነሳቸውም ርዕሰ ነገሮች ላይ ዋና ዋና ሃሳቦችን ከመግለጽ በስተቀር ሠፊ ማብራሪያ አልተሠጠም። ማብራሪያ የሚፈልግም ከግርጌ በተገለጹ የመጽሐፍት ጥቅሶች መሠረት ሄዶ ማንበብና ማረጋገጥ እንዲችል ተቀምጦለታል።

በመጨረሻም ለአንባቢ የምናሳስበው ነገር የተጠቀሱ ትውፊታዊ መጻህፍቶች ሁሉ በሁለንተናቸው ፍጹማንና ስህተት የሌለባቸው ናቸው ማለት ሳይሆን ከስንዴ እንክርዳድ ባለመጥፋቱ የተገኘባቸው የጥንቱን መልካም አስተምህሮ የሚያንጸባርቁ የንባብ ክፍሎች የተለቀመባቸው እንደሆኑ ለመግለጽ ነው። ለዚህም ደግሞ ረጅም ዘመንና የቅብብሎሽ መንገዱ አሊያም ከጊዜ በኋላ ሊቃውንት ነን በማለት የተነሱ ክፍሎች እንደበረዷቸው መረዳቱ ሊናቅ ስለማይገባው ነው።

ይትባረክ እግዚአብሔር አምላክ አበዊነ !

የአባቶቻችን አምላክ እግዚአብሔር የተመሰገነ ይሁን !

2. ሐይማኖት

ሐይማኖት የሚለው ቃል ሐይመን ከሚል ግስ የወጣ ሲሆን ይህም አመነ ማለት ነው ሐይመን - አመነ፤ ሐይማኖት እምነት ማለት ነው።፤ ሃይማኖት በአሁኑ አነጋገር የነገረ መለኮትን ትምህርት፣ የአምልኮትን ሥርዓት፣ ከእምነትም የተነሣ የሰውን አካሄድ ያጠቃልላል።፤ የሃይማኖት መሠረት የሰው ምርምር ሳይሆን የእግዚአብሔር የራሱ በተፈጥሮና በመጽሐፍ ቅዱስ መገለጥ ነው።፤ ለዚህም መገለጥ ሰው የሚሰጠው ተገቢ የሆነ የአፀፋ ምላሽ ማመንና መታዘዝ ነው።፤ 2ጢሞ 4፤7፣ ይሁዳ 3፣ 20፣ 1ኛቆሮ 2፤11-16/

እምነት ተስፋ ስለምናደርገው ነገር የሚያስረግጥ የማናየውንም ነገር የሚያስረዳ ነው» እግዚአብሔርን «ያለ እምነት ደስ ማለኝት አይቻልም፤ ወደ እግዚአብሔር የሚደርስ /ወደ ፈጣሪው የሚመጣ ሰው/ እግዚአብሔር እንዳለ ለሚፈልጉትም ዋጋ እንዲሰጥ ያምን ዘንድ ያስፈልገዋልና» /ዕብ 11፤1 እና 6/

የክርስቲያን ሕልውና መሠረተ ትምህርቱም መነሻው የእግዚአብሔርን ሕልውና ማወቅና በእርሱም ማመን ነው ማለት እግዚአብሔር እንዳለ ማመን ፣ መግቦቱንና ሐልዎቱን ማወቅና ባንድ እግዚአብሔርም ማመን ነው።፤ የዓለም ሁሉ ፈጣሪ እርሱ ነው የሚታየውን የማይታየውንም ሁሉ የፈጠረ እርሱ ብቻ ነው።፤ በእግዚአብሔር ማመን ለሰው ልጅ ሁሉ የቀደመ፣ አንድም ዋናው አስፈላጊ ተግባሩ ነው።፤ ምክንያቱም የሕይወቱ ዘመን ሁሉ እርሱን የተደገፈና ከእርሱም ጋር የተያያዘ ነውና።፤ የሰው ልጅ ከየት

6. የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት 7ኛ እትም 1996ዓ.ም ገጽ 11

7. ትምህርተ ሃይማኖትና ክርስቲያናዊ ሕይወት ከሊቀጉባኤ አባ አበራ በቀለ 1996ዓ.ም ገጽ 19

እንደመጣና ወዴት እንደሚሄድ ለምንስ እንደመጣና እንዴትስ፤ እስከመቼስ ለመኖር እንደሚችል የሚመራው ይህ አይነት እምነት ብቻ ነው። ሁሉን ያስገኘ እግዚአብሔር ፍጹምና በዓለም ምሉዕ ሊሆን የማይመረመር ረቂቅ፤ የማይደረስበትም ምጡቅ ቢሆንም ልንረዳው የምንችል አምላክ ነው። ነገር ግን የሰው ልጅ እውቀት የተወሰነና የተለካ ፍጹምነትም የሌለው ስለሆነ እንደ እግዚአብሔርነቱ ዐውቆ ሊያመልከው እንጂ በመራቀቅ፤ በመጠበብ፤ በፍልስፍና ባህሪውን ሊመረምረውና መጠኑ ይህን ያክላል፤ መልኩም ይህን ይመስላል ብሎ ልክና መልክ ሊያወጣለት አንድም ግምት ሊሰጠው ከቶ አይችልም።⁸ ኤጳፋንዮስ እንደተናገረ «ሥውረ ውእቱ ዘአይረከብዎ በሕሊና ወምጡቅ ውእቱ ዘኢይጤይቅዎ በልቡና፤ ነዋህ ውእቱ ዘኢይበጽሕዎ አንሥርት፤ ቀላይ ውእቱ ዘኢይጸብትዎ ዓሣት» በህሊና እንኳን ሊያገኙት የማይችሉት ሰውር፤ በአሳብ እንኳ ሊጠይቁ የማይችሉት ሙጡቅ፤ ንስሮች እንኳ ሊደርሱበት የማይችሉት ትልቅ፤ አሳዎች እንኳ ሊያዳርሱበት የማይችሉት ባህር ነው ብሏል።

ይሁን እንጅ እምነት ወደ እግዚአብሔር ያደርሳል /ዕብ 11፤6/ ለማመን አንዱ መረጃ ደግሞ ዓይን የሚያየው ሥነ ፍጥረታዊ አስረጂ በመሆኑ እግዚአብሔር በዚህም ራሱን ገልጧል።

ለዚህም «የማይታየው ባህርይ እርሱም የዘላለም ኃይሉ ደግሞም አምላክነቱ ከዓለም ፍጥረት ጀምሮ ከተሠሩት ታውቆ ግልጥ ሆኖ ይታያልና» ብሏል ቅዱስ ጳውሎስ /ሮሜ 1፤21/ በመዝሙረ ዳዊትም «ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ የሰማይም ጠፈር የእጁን ሥራ ያወራል» ተብሎ ተጽፏል። /መዝ 18(19)፤1 / እንዲሁም

8. የኢ.ኢ.ተ.ቤ እምነትና ትምህርት ከአባ መልከጸዴቅ ሊቀጳጳስ 1994ዓ.ም ገጽ 7 - 8
 9. የኤጳፋንዮስ ስቅዳሴ ቁጥር 6

በመጽሐፈ ኢዮብ «እንስሶችን ጠይቅ ያስተምሩህማል የሰማይንም ወፎች ጠይቅ ይነግሩህማል ወይም ለምድር ተናገር እርሷም ታስተምርሃለች። የባሕር ዓሣዎች ይነግሩህማል የእግዚአብሔር እጅ ይህን እንዳደረገ፣ ከእነዚህ ሁሉ የማያውቅ ማን ነው?» ይላል ።
/ኢዮ 12፤7-9/

ሌላው ሰው ራሱ ማሰቡ፣ መናገሩ፣ በሁሉ ተፈጥሮ ላይ የመግዛት የመንዳት፣ ሥልጣኑ ስንምግባሩ በልቡ ውስጥ የተጻፈውን ተፈጥሯዊ ህግ ሁሉ ሠራዲ እንዳለው እንጂ በአጋጣሚ እንዳልመጣ ያስረዳል። እርሱ /ሰው/ ሳያመለክት ወደዚህ ምድር ምርጫም ሳይኖረው በአንድ ስፍራ ይወለዳል፣ ያድጋል ያረጃል ሳይፈልገውም እስትንፋሱ ከእርሱ ወጥታ ይሞታል። ይህ ታዲያ በአንድ ጌታ እጅ ህይወቱ ሁሉ እንዳለች ያስረዳዋል። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ «ምናልባትም እየመረመሩ ያገኙት እንደሆነ እግዚአብሔርን ይፈልጉ ዘንድ በምድር ሁሉ ላይ እንዲኖሩ የሰውን ወገኖች ሁሉ ከአንድ ፈጠረ የተወሰኑትንም ዘመኖችና ለሚኖሩበት ስፍራ ዳርቻ መደበላቸው ቢሆንም ከእያንዳንዳችን የራቀ አይደለም ከእናንተ ከባለቅኔዎች አንዳንዶች ደግሞ ዘመዶቹ ነንና ብለው እንደተናገሩ በእርሱ ሕያዋን ነንና እንንቀሳቀሳለን እንኖራለን» /ሐዋ 17፤26-28/ ብሎ በብሩህ ሁኔታ ገልጾታል።

ከሊቃውንት ቤተክርስቲያን መካከል አንዳንዶቹ በዓይን የሚታዩትን አማልክት በእጅ የሚዳሰሱትን ጣዖታትን ሌሎችንም አምልኮ ባእድን በመቃወም ስለማይታየው እውነተኛ አምላክ በሥነ ፍጥረት እንደሚታወቅ በልዩ ልዩ ምሳሌዎችና ማስረጃዎች እያስረዱና እየተከራከሩ አሕዛብን ከአምልኮ ጣዖት ወደ አምልኮተ እግዚአብሔር መልሰዋል። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅም በነፍሱና በመርከብ ነጂ መስሎ የተናገረውን ብንጠቅስ፤- «ነፍስ በሰው ውስጥ እንደማትታይ ግን በሰውነት እንቅስቃሴ እንደምትታወቅ

እግዚአብሔርም በሥጋዊ ዓይን አይታይም ግን በፈቃዱና በሥራው ይገለጣል፡ ይታወቃልም፡፡ በባሕር ላይ ተንሳፍፋ ወደ ፊት የምትጓዝ መርከብን የሚመለከት ሰው በውስጧ የሚመራት ነጂ /ሊቀ ሐመር/ እንዳለ ማወቅ አለበት እንደዚሁም በምንም በዓይነ ሥጋ ባይታይ ሁሉንም የሚመራ እግዚአብሔር እንደሆነ ማስተዋል ይገባዋል” / የዮሐንስ አፈወርቅ ትርጓሜ /¹⁰

በአጠቃላይ የሥነ ፍጥረት ውበትና መልካምነት የሰው ነፍስ ባህርያት አስደናቂነት ሌሎችም ዓላማና ትርጉም ያላቸው የተፈጥሮ ስርዓቶችና ክሥተቶች ሁሉ የመለኮታዊ ጥበብ አሠራርን ያመለክታሉ፡፡ ከጥንት ጀምሮ የሰው ልጅ በሕገ ልቡና - በምርምር ፈጣሪውን መፈለጉና የአምልኮት ዝንባሌም እንዳለው የምናውቀው ከራሱ ከሰው ልጅ ታሪክ ነው፡፡ “አሕዛብ ሕግ ባይኖራቸው እንኳ ለራሳቸው ሕግ ናቸውና፤ እነርሱም ኅሊናቸው ሊመሰክርላቸው አሳባቸውም እርስ በርሳቸው ሊካሰስ ወይም ሊያመካኝ በልባቸው የተጻፈውን የሕግ ሥራ ያሳያሉና” /ሮሜ 2፤14-15/፡፡ በመላው ዓለም ከምሥራቅ እስከ ምዕራብ የነበሩት የልዩ ልዩ ሕዝቦች ሁሉ መንገዱና ሥርዓቱ ይለያይ እንጂ ሁሉም በአምልኮ ቅርጽና ይዘት ነበራቸው፡፡ እያንዳንዱ የሃይማኖት ዓይነት ፍልስፍናን ማለት የምርምርን ስልት የተከተለ ሲሆን ሌሎቹ ደግሞ ዓይነቱ የበዛ ባህላዊ ባእድ አምልኮና እንዲሁም መናፍስተን፣ጥንቆላንና ልዩልዩ ጎጂእምነቶችን የቀላቀለ አሠራር የሚታይባቸው ነበር፡፡ እነዚህ ሁሉ የሃይማኖት ዓይነቶች በታሪክ እንደምናውቃቸው ያህል ባይሆኑም ባህላቸውንና መልካቸውን እየለዋወጡም ሆነ ሳይለዋወጡ ዛሬም በየሀገሩ ይገኛሉ፡፡ ትክክልም ይሁን ወይም በማናቸውም መልኩ የሰው ልጅ የሕይወትን ትርጉም አውቆ ለመኖር ፈጣሪውን ፈልጎ ለማግኘት የሚያስብ ሃይማኖታዊ

10. ትምህርተ ሃይማኖትና ክርስቲያናዊ ሕይወት በሊቀ ጉባኤ አባ አበራ በቀለ ገጽ29

ፍጡር እንደሆነ ታሪክ ይመስከራል።¹¹

ከዚህም በላይ እግዚአብሔር ራሱን በክርስቶስ ገልጧል «በሥጋ የተገለጠ በመንፈስ የጸደቀ ለመላእክት የታየ፤ በአህዛብ የተሰበከ፤ በዓለም የታመነ፤ በክብር ያረገ ያለጥርጥር ታላቅ ነው /1ጢሞ 3፤16/ «ቀዳሚሁ ቃል ውእቱ ወውእቱ ቃል ንብ እግዚአብሔር ውእቱ ወእግዚአብሔር ውእቱ ቃል ... ወውእቱ ቃል ሥጋ ኮነ ወጎደረ ላዕሌነ ወርኢነ ስብሐቲሁ ከመ ስብሐተ አሐዱ ዋሕድ ለአቡሁ ዘምሉእ ጸጋ ወጽድቀ ወሞገሰ - በመጀመሪያ ቃል ነበረ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ ... ቃልም ሥጋ ሆነ ጸጋንና እውነትም ተሞልቶ በእኛ አደረ አንድ ልጁም ከአባቱ ዘንድ እንዳለው ክብር የሆነውን ክብሩን አየን /ዮሐ 1፤1 እና ቁ.14/ የእግዚአብሔር ቃል በሥጋ መገለጡና የማዳን ሥራውም መነጣጠል የሰባቸውም። የመዳን ሥራ ማለት ከሰው ልጆች ላይ ኃጢአትንና ሞትን አስወግዶ በምትኩ ጽድቅንና የዘላለም ሕይወትን መስጠት ማለት ነው። የክርስቶስም በሥጋ መገለጽ ምክንያትም ይህንኑ ተልዕኮ ለመፈጸም ነበር። ይህንንም ለማድረግ የሰዎችን ኃጢአትና ሞት በሰውነቱ ተሸከመ በእኛ ፈንታ ሕማምና ሞትን ተቀበለ እንደዚህም በማድረጉም ከኃጢአትና ከሞት አዳነን። እንግዲህ እግዚአብሔር የገለጸው የማዳን ሥራ በእንደዚህ ዓይነትና ሁኔታ የተፈጸመ ነው።አንድ መጽሐፍ እንዲህ ይላል « ...እኛስ ወልደ እግዚአብሔር ሰውን ለማዳን ከሰማየ ሰማያት እንደወረደ ከቅድስት ድንግል ማርያም እንደተወለደ እናምናለን የጠፋውን በግ ሊፈልግ እንደመጣ ፈልጎም እንዳገኘው እንዳዳነውም ለጠፋት ወገኖች ሁሉ ቤዛ እንደሆነላቸውም እናምናለን እርሱም ሕዝቡን ከኃጢአታቸው ያድናቸዋል ስሙ ኢየሱስ ተብሎ ተጠራ፤ እንደ ዕብራይስጡ ቃል የሰሙ ቀጥታ ትርጉም እግዚአብሔር ያድናል ማለት ነው። / ማቴ 1፤21፤

11. ትምህርተ ሃይማኖትና ክርስቲያናዊ ሕይወት -በኢ.ቀ ጉባኤ አባ አበራ በቀለ ገጽ 33

ሉቃ 2፡11/ መዳንም በሌላ በማንም የለም እንድንበት ዘንድ የሚገባን ለሰዎች የተሰጠ ስም ከሰማይ በታች ሌላ የለምና /ሐዋ 4፡12/ እንግዲህ በእግዚአብሔር አዳኝነት ማመን በክርስቶስ ኢየሱስ ማመን ነክርስትና ሃይማኖታችን የተስፋችንና የፍቅራችን የደገነነታችንና የደስታችን መሠረት እንደሆነ በቃለ ወንጌል የተረጋገጠ ነው። ስለዚህ ነው ስለ እኛ ስለሰዎች ስለመዳናችን ከሰማይ ወረደ ተብሎ በአንቀጽ ሃይማኖት የተናገረ።»¹²

ይህ ከዚህ በላይ የተዘረዘረው ሐተታ ሁሉ ክርስቶስን ለማይቀበሉና ከክርስትና ውጭ ለሆኑት ሕዝቦች ብቻ ነው እንጅ ለእኛ ለክርስቲያኖችስ መድኃኒታችን መመሪያችን ኢየሱስ ክርስቶስ ስለሆነ በዚህ ዓለም በሚያስተምርበት ጊዜ ብዙ ማስረጃዎችን አስቀድሞ ስለሰጠን ስለእግዚአብሔር ፍጹም ዕውቀት አለን ምንም ጥርጥር የለብንም፤ እርሱም በትምህርቱ «አቡነ ፈነወኒ ወአነሂ ተፈኖኩ» «ዘርእየ ኪያየ ርዕዩ ለአቡዩ» /አባቴ ላከኝ እኔም ተላኩ እኔን ያየ አባቴ ደግሞ አየ/ እያለ እግዚአብሔር እርሱም ከአምላክ የተገኘ አምላክ እንደሆነ በማስረዳት በሥራው ድውይ እየፈወሰ ሙት እያስነሣ ለምጽ እያነሳ ልዩ ልዩ ተአምራትንም እያደረገ በእግዚአብሔር ሐልዎት ማመን እውነተኛ ሃይማኖት እንደ ሆነ እግዚአብሔርም እንዳለና ፈጣሪም እርሱ ብቻ እንደ ሆነ ነግሮናል፤ አስተምሮናል፤ ትምህርቱንም በእርግጥ አምነን ተቀብለንዋል። እኛ ክርስቲያኖች ማዕበልና ሞገድ የሚያማታውን ይኸን ዓለም ለመሻር የምንችለው በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ያመን እንደሆነና የርሱንም ትምህርት የተከተልን እንደሆነ ነው። በእርሱም እንድናምን እርሱንም እንድንሰማና እንድንከተል እግዚአብሔር አብ አዞናል «ከደመናውም ውስጥ በርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይኸ ነው እርሱን ስሙት የሚል ድምፅ መጣ / ማቴ 17፡5 / ።

12. ትምህርቱ ሃይማኖት ክርስቲያኖዊ ሕይወት በሲቀ ጉባኤ አባ አበራ በቀለ ገጽ 48-44

ስለዚህ እርሱ እውነተኛ መምህር እርሱ እውነተኛ ድልድይና መሸጋገሪያ መሆኑን ማመንና ማረጋገጥ ግዴታችን ነው እውነተኛ መንገድ፤ እውነተኛ ፈጣሪ፤ እውነተኛ አዳኝ እርሱ ብቻ እንደሆነ መመስከር አለብን፤ እርሱ «እኔ ትንሣኤም ሕይወትም ነኝ» ብሎ የመሰከረውን ማመንና መቀበል አለብን።»¹³

እንግዲህ ስንጠቀልለው ቤተክርስቲያኗ ሐይማኖት ወይም እምነት የምትለው / ስትለው የነበረው / መንፈሳዊ ድርጅትን ሳይሆን እንደ ሠው በአንድ አምላክ ብሎም ለዚህ ዓለም ፈጣሪ ሠራኢ መጋቢ እንደሆነ ማመኑን እና በዚህም ሳይወሰን ስለሠው ልጆች ከሰማየ ሰማያት ወረዶ የተወለደውን፤ የተሠቀለውን የሞተውን፤ የተነሳውን በአብ ቀኝ ያለውን ደግሞም ተመልሶ የሚመጣውን ወልደ እግዚአብሔር ኢየሱስ ክርስቶስን ተቀብሎ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር የተካከለ ክብር መስጠቱ ብቻ ነው ብላ ትገልጻለች። ስለዚህ በአጭሩ የክርስትና እምነት ማለት ሃይማኖተ ወንጌል ማለት ነው ።

ስለዚህ ከእምነት በፊት ከእግዚአብሔር ስለተገለጠው ነገር ማወቅና ቃሉን መስማትን እናስቀድማለን ቀጥሎ የሰውን እምነት በተመለከተ ማለት የአማኙንና የእምነቱን ትክክለኛ ሁኔታ ከተገነዘብን በኋላ በክርስቶስ የተገኘውን የእምነት ዓይነት አጥብቀን መያዝና ለተገለጠው ሃይማኖት ለእውነተኛው ቃል ለወንጌል እምነት በቁርጥ ጎሊና በፍጹም ተስፋ ፍቅር እስከመጨረሻው መታዘዝ ይኖርብናል / ሮሜ 1:3-5፤ ገላ 5፤ 6፤ ኤፌ 1:43/። ለቅዱሳን አንድ ጊዜ ፈጽሞ ስለተሰጠ ሃይማኖት በወንጌል ለተገለጠው እውነተኛ እምነት ራሳችንን ብናስገዛ በእምነት ከሚገኘው ጸጋና በረከት ተካፋዮች እንሆናለን። ስለዚህ ከሁሉ በፊት ለእምነት መታዘዝን እናስቀድም በሥጋ

13. የኢ.ኢ.ተ.ቤተክርስቲያን እምነትና ትምህርት ከአባመልክጼዴቅ ሊቀጳጳስ ገጽ 21

የተገለጠውን ክርስቶስን በማመን ከአለውም ከሚመጣውም ክፉ ነገር ሁሉ እንድናለን ፣ ጽድቅንም እናገኛለን።¹⁴ ገለጠውን ክርስቶስን በማመን ከአለውም ከሚመጣውም ክፉ ነገር ሁሉ እንድናለን ፣ ጽድቅንም እናገኛለን።¹⁴

3. ዶግማ /ዶክትሪን/ አዕማደ ምስጢራት

ዶግማ የሚለው ቃል የግሪክ ቃል ሲሆን መሠረተ እምነት ማለት ነው። የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን የሃይማኖት መሠረት እንደሆኑ የምታምነውና የምታስተምረው አምስቱ አዕማደ ምስጢራትን ነው። እነዚህም የጥንት /የቀደሙ/ አበው ጽፈው ያለፉት አስተምህሮ የሃይማኖት መሰረት የሚባሉት አምስቱ አዕማደ ምስጢራት ፡-

1. ምስጢረ ሥላሴ
2. ምስጢረ ሥጋዊ
3. ምስጢረ ጥምቀት
4. ምስጢረ ቁርባን
5. ምስጢረ ትንሣኤ ሙታን ናቸው።

እነዚህም የቀደሙት አበው ቤተክርስቲያኗን ሲመሠርቱ መጽሐፍ ቅዱስን መሠረት አድርገው ትርጓሜያቸው ሳያዛንፍ ለመረዳት በሚያስችል ቋንቋና ምሳሌ ዘርዝረው አስተምረዋል፡ጽፈዋል አስተላልፈዋልም። ምስጢር መባላቸውም የተደበቀ የተሠወረ ማለት ሳይሆን የአስተምህሮታቸው ጥልቀት የሰው አእምሮ ማነስን በእጅጉ የሚያሳዩ በመሆናቸው ምክንያት ነው።

አዕማድ ማለት የግዕዝ ቃል ሲሆን የአምድ ብዜት ቃል ነው አዕማድ /ሞሰሶዎች/ ዋና ቋማዎች ማለት ሲሆን የእምነት ዋናማዕዘን /ምሰሶን/ ለማመልከት የተገለጸ ቃል ነው።

14. ትምህርተ ሃይማኖት ክርስቲያናዊ ሕይወት ሊቀገባኤ አባ አበራ በቀለ ገጽ 20፤ 53 ፡ 57

ምሥጢረ ሥላሴ

ቤተክርስቲያኗ ይህን ምሥጢረ ሥላሴ በአጭሩ ለማስተማር በጥያቄና መልስ መልኩ በደረጃ አስቀምጠዋለች። ይሄውም ፦

1. ማን ፈጠረህ? ሥላሴ።

2. ሥላሴ ስንት ናቸው? አንድም ሦስትም ናቸው።

3. ሦስትነታቸው እንደምንድን ነው? በስም፣ በአካል፣ በግብር።

4. በስም ሦስትነታቸው እንደምንድን ነው? አብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ

5. በአካል ሦስትነታቸው እንደምንድን ነው?

- ለአብ ፍጹም መልክ ፍጹም ገጽ ፍጹም አካል አለው።

- ለወልድም ፍጹም መልክ ፍጹም ገጽ ፍጹም አካል አለው

- ለመንፈስ ቅዱስ ፍጹም መልክ ፍጹም ገጽ ፍጹም አካል አለው¹⁵

6. በግብር ሦስትነታቸው እንደምንድን ነው?

- አብ ወላዲ፣ ወልድ ተወላዲ፣ መንፈስ ቅዱስ ሰራጺ ነው። ይሄውም ፦

- አብ ይወልዳል ያሰርጻል እንጂ አይወለድም አይሰርጽም

- ወልድም ይወለዳል እንጂ አይወልድም አይሰርጽም አያሰርጽም

- መንፈስ ቅዱስም ይሰርጻል እንጂ አይወልድም አያሰርጽም

7. አንድነታቸው እንደምንድን ነው? በባህሪይ፣ በመለኮት፣

በመፍጠር፣ በመግዛት፣ በስልጣን፣ በአገዛዝ ... ይህን

በመሳሰሉት ሁሉ አንድ ናቸው።

ይህ ከላይ ባጭሩ የተቀመጠው የሥላሴ አስተምህሮ ጠቅለል ተደርጎ የተቀመጠ ሲሆን እያንዳንዷ ቃል ሰፊ ትንታኔን የያዘና በመጽሐፍ ቅዱሳዊ ድጋፍ የጠገበ መሆኑን ከዚህ በታች ሃተታውን መረዳት በቂ ነው።

15. ሊቀ ጳጳስ አትናቴዎስ ዘሃይማኖት አበው

1. እግዚአብሔር-ሰላሴ የሆነ ፈጣሪ ነው

እግዚአብሔር ልዑል ክቡር በመሆኑ ስለእርሱ ቅኔና ግጥም እንዲሁም መዝሙር ሊገልጠው የማይችል ነው። በብዙ ሠባኪዎች ከተነገረው ክብር የበለጠ ሁሉም አድንቆና አመስግኖ ተናግሮና ዘምሮ ሊተረጎመው ከሚችለው በላይ የሆነ በድንቅ ቃል ምሳሌ የሌለው መልዕልተ ኩሉ የሆነ አማላክ ነው ። /ኢሳ 40፡18-26፤ ኢሳ 66፡1-2፤ ኤር 23፡ 24/ ከመለኮታዊት ችሎታው የተነሣ ሁሉን ማድረግ የሚችል ተዋርዶ የሌለበት መለኮታዊ ልዑል፤ ከክህሎቱ በላይ አንዳች ነገር የሌለ፤ ያለድካም መሥራት፤ ያለሕልፈት መኖር፤ ያለመሞት ሕይወት፤ ያለጊዜ መኖር፤ ያለመወሰን ሙላት፤ ያለመታከት መምራት፤ ያለለውጥ መንግስት፤ ያለመሰልቸት መያዝ፤ ያለማዘንበል መመልከት የሚቻለው እግዚአብሔር ብቻ ነው። አዎ ብቻ ነው። / ዘፍ 17፡1፤ ዘፍ 18፡14፤ ኢዮብ 6፡14፤ ኢዮብ 26፡11፤ ኢዮብ 42፡1-2፤ ኤር 32፡17፤ መዝ 138፡1-10፤ ዳን 4፡35፤ ራእ 4፡1-11/ ደግሞም እርሱ የማይታይ የማይመረመር ረቂቅ /1ጢሞ 1፡17፤ ኢዮብ 5፡9-11፤ ኢሳ 40፡21-26፤ ሮሜ 11፡33/ መጀመሪያና መጨረሻ የሌለው አልፋ ወኦሜጋ ዘላለማዊ አምላክ ለዘመኑ ጥንት ለመንግሥቱ ፍጻሜ የሌለው /መዝ 89(90)፡2፤ ኢሳ 43፡1-13፤ ኢሳ 44፡6፤ ራዕ 1፡5፤ ራዕ 1፡8/ ለምህረቱ ማለቅ ለቸርነቱ ወሰን የሌለው ርኅሩህ አባትና አምላክ ነው /መዝ 135 (136)፤ 1-26፤ ዘገ 14፡17/ እርሱ ፡

በኦሪት ዘፍጥረት ምዕራፍ 1፡1 “በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን ፈጠረ” ይላል በዚህ ክፍል ውስጥ እግዚአብሔር የሚለው ቃል በእብራይስጥ “ኤሎሂም” የሚል ነው ኤሎሂም ብዙ ቁጥር ሲሆን ግሡ ግን ነጠላ ነው።¹⁶ ይህም በፍጥረት ሥራ ውስጥ

16. አዲሱ መደበኛ ትርጉም መጽሐፍ ቅዱስ የግርጌ ማስታወሻ 1993ዓ.ም የታተመ

አብ እንደፈጠረ /ሐዋ 4፤24/ ወልድ እንደ ፈጠረም /ዮሐ 1፤1-10/ መንፈስ ቅዱስም እንደ ፈጠረ /ዘፍ 1፤2፤ መዝ 3፤6፤ ኢዮብ 33፤4/ በግልጽ ያሳያል።

ለዚህ ነው ፈጣሪ ስላሴ ነው የሚባለው “ምንም በባሕርይ በሕልውና በመለኮት አንድ የሆነውን አምላክ በአካል በስም በግብር 3 ብንልም ሦስት አማልክት ከቶ አንልም አንድ አምላክ ብቻ እንጂ 3ቱም አካላት በባሕርይ በመለኮት አንድ ናቸውና። ይኸንም በአዋጅ መልክ “ስማ እሥራኤል ሆይ እግዚአብሔር አምላካችን አንድ እግዚአብሔር ነው ሲል ነብዩ ሙሴ ተናግሯል ዘዳ 6፤4¹⁷ ሃይማኖታቸው የቀና ሦስት መቶ እሥራ ስምንት ሊቃውንትም ስለ እግዚአብሔር አንድነት በዋናው የሃይማኖት አንቀጽ በጸሎተ ሃይማኖት “ነአምን በ1ዱ አምላክ ... ” ሲሉ ተናግረዋል /ጸሎተ ሃይማኖት/ እስቲ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር ማንነት ወደ ሚነግረን በአጭሩ ጠለቅ ብለን እንግባ፡-

2. ስላሴ አንድም ሦስትም

ሥላሴ ማለት ሦስት፤ ሦስትነት ማለት ሲሆን ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን እንደ እግዚአብሔር ቃል አብ ፤ወልድ፤ መንፈስ ቅዱስ (ስላሴ) ብለውታል¹⁸ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር የሚሰጠን መገለጥ በእጅጉ የጠለቀ ነው። እግዚአብሔርን ተፈጥሮአዊ ሁኔታ ከተፈጥሮ ልንረዳ በማንችልበት መንገድ ይገልጻል። የዚህ መገለጥ እጅግ አስደናቂው ከፍል እግዚአብሔር እራሱን አንድ እንደ ሆነ / ዘዳ 6፤4/ እና ከእርሱም በቀር ሌላ አምላክ እንደሌለ ይገልጻል/ኢሳ 45፤5/

17. የኢ.ኢ.ተ.ቤተክርስቲያን እምነትና ትምህርት ከአባ መልክ ጸዴቅ ሊቀጳጳስ ገጽ 22

18. መርሐ ጽድቅ ባህል ሃይማኖት ሊቀመዝምራን ሞገስ ዕቁበ ጊዮርጊስ 1969 ዓ.ም ገጽ 1

እንዲሁም ደግሞ ይኸው መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር አንድ እንዳልሆነና ዳሩ ግን ሦስት የተለያዩ አካላት ፤- እግዚአብሔር አብ፤ እግዚአብሔር ወልድና፤ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ እንደ ሆነ ይገልጻል ። ለምሳሌ ኢየሱስ ክርስቶስ ሰዎችን በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ /በሞች ሳይሆን/ ስም እንዲጠመቁ አሟላል።/ ማቴ.28፤19/ በዚህ ስፍራ አንድ ስምና ሦስት አካላት ተጠቅሰዋል። በ1ቆሮ8፤4 ‘ከእንዲሁም በቀር ማንም ለምላክ እንደሌለ እናውቃለን ይላል። በያዕቆብ 2፤19ም አጋንንት እንኳ አንድ ለምላክ እንዳለ እደሚያውቁ ይናገራል እግዚአብሔር አንድ ህላዌና ሦስት አካላት እንዴት ሊኖረው ይችላል? የሥላሴ እውነት ለመቀበል ትልቁ ችግር ለእኛ ለሰዎች የሚፈጥረው አመለካከት አንድ ህላዌ ብቻ ካለ ሊኖር የሚችለው አንድ አካል ብቻ ነው።ይህም የሆነው እኛ ሰብአዊ ሰዎች ስለሆንንና የተፈጠርነውም በዚሁ መንገድ ስለሆነ ነው።እያንዳንዳችን አንድ ህላዌና አንድ ኮከል ነን እግዚአብሔር ግን እንዲህ አይደለም እርሱ አንድ ህላዌ ሊኖረው ሦስት አካላት እንዳሉት መጽሐፍ ቅዱስ ይገልጻል ይሁንና አንዲት ሰብአዊ አእምሮ እግዚአብሔርን ሙሉ ለሙሉ ልትረዳው አትችልም ለዚህ ነው ሚስጥር የተባለው።

ሦስቱ የእግዚአብሔር አካላት እርስ በርሳቸው የሚነጋገሩ ሲሆን እርስ በርሳቸውም የተዛመዱ ናቸው። ይህም በዘፍጥረት 1፤6፤ 3፤22 እና በሌሎችም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ሊታይ ይችላል።፤ ኢየሱስ ክርስቶስ በተጠመቀ ጊዜ ሦስቱም የእግዚአብሔር አካላት የተገኙ ሲሆን እርስ በርሳቸው ተዛምደው እናያለን። አብ ድምጹን በሚሰማት ‘የምወድህ ልጄ አንተ ነህ በአንተ ደስ ይለኛል’ አለ። በዚሁ ቅጽበት መንፈስ ቅዱስ በርግብ ለምሳል በክርስቶስ ላይ ወረደ /ማር 1፤9-11/።

እግዚአብሔር ራሱን «አኛ» በሚል የብዜት ቃልና «እኔ» በሚል አሃዲዊ ቃል ራሱን ይጠራል ለምሳሌ ፦

‘ሠውን በመልካችን እንደ ምሳሌያችን እንፍጠር’ /ዘፍ 1፡26/

‘አዳም ከአኛ እንደ አንዱ ሆነ’ /ዘፍ 3፡22/

‘ኑ እንውረድ ... ቋንቋቸውን ... እንደባልቀው’ /ዘፍ 11፡5-7/

‘የጌታንም ድምፅ ማንን እልካለሁ? ማንስ ይሄድልናል? ሲል ሰማሁ’ /ኢሳ 6፡8/ የሚሉትና የመሳሰሉት ክፍሎች ብዛትና ከአንድ በላይ መሆኑን ሲገልጽልን

‘ማቴ 3፡13-17፣ 17፡1-8፣ ማቴ 19፡20፣ ሐዋ 2፡1-4፣ ዮሐ 1፡1-2፣ ዮሐ 14፡16-17 እና 26፣ 16፡7-11 እና 13-15፣ 2ዮሐ 9/

እነዚህና በርካታ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ደግሞ ስለእግዚአብሔር አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስነት ያብራራልናል ።

መጽሐፍ ቅዱስ አብ እግዚአብሔር እንደሆነ ያስተምራል፡ /
ሮሜ 1፡7/ ወልድ እግዚአብሔር እደሆነ ያስተምራል /ዕብ 1፡1፤8/።
መንፈስ ቅዱስም እግዚአብሔር እንደሆነ ያስተምራል /ሐዋ 5፡3-4/፤፤
ይሁንና መጽሐፍ ቅዱስ አንድ አምላክ ብቻ እንዳለና እርሱንም
የሚመስል እንደሌለ በግልጽ ያስቀምጣል /ዘዳ 4፡35/። በኢሳያስ
44፡6-7 እግዚአብሔር ‘እኔ ፊተኛ ነኝ እኔም ጌለኛ ነኝ ከእኔም ሌላ
አምላክ የለም’ ይላል። በመሆኑና ስለእግዚአብሔር ሊኖረን የሚችለው
ብቸኛና ትክክለኛ እውቀት የሚገኘው እርሱ ስለራሱ በመጽሐፍ ቅዱስ
ውስጥ ከገለጸው ነው።

ብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔርን አንድነት ለመግለጽ
የተጠቀመበትን የዕብራይስጥ ቃል በጥንቃቄ ማጥናቱ መረዳታችንን
ያሳድግዋል። ይህ ቃል «ኢቻድ» የሚል ሲሆን በዘዳግም 6፡4 ተጠቅሶ
ይገኛል ።

“እስራኤል ሆይ ስማ አምላካችን እግዚአብሔር አንድ /ኢቻድ/ እግዚአብሔር ነው”

ይህ ቃል እግዚአብሔር ለጋብቻ ያቀደውን አይነት ጥምረታዊ አንድነት ይገልጻል። ይህም ሁለቱ አንድ ይሆናሉ የሚለው ሁለቱ ኢቻድ ይሆናሉ በሚል ነው / ዘፍ 2፤24/። የባቢሎን ግንብ ይሠሩ የነበሩትን ሰዎች «አንድ» መሆን ለመግለጽም አገልግሏል /ዘፍ 11፤6/ በዕብራይስጥ ቋንቋ ፍጹማዊ አንድነትን የሚያገለግል ሌላ «ያፔድ» የሚባል ቃል አለ ። ይህ ቃል ግን እግዚአብሔርን ለመግለጽ አላገለገለም ። በመሆኑም መጽሐፍ ቅዱስ በእግዚአብሔር የሚገልጽልንን ሁሉ በእምነት መቀበል አለብን በሦስት አካላት የተገለጸ አንድ አምላክ ብቻ አለ። እርሱንም የሚመስል ማንም የለም /ኢሳ 44፤6-7/¹⁹ ይህንንም የመጽሐፍ ቅዱስ አሳብ በመንተራስ እግዚአብሔር ስላሴ /ሦስት የሆነ አንድ፣ አንድ የሆነ ሦስት/ በማለት “ስሉስ-ቅዱስ” ብለው አበው በአጭር ቃል አስቀመጡት። “እንግዲህ እግዚአብሔርን በማን ትመስሉታላችሁ? ውይስ በምን ምሳሌ ታስተያዩታላችሁ?” /ኢሳ 40፤18/

በዚህ አስተምህሮ ላይ የጥንት አባቶች ያላቸው እምነታዊ አቋም

1. እንዘ አሐዱ ሰለስቱ ወእንዘ ሰለስቱ አሐዱ-አንድ ሲሆኑ ሶስት ሶስት ሲሆኑ አንድ (ሃይማኖተክበው)
2. አምላክ ውእቱ አብ፣ ወአምላክ ውእቱ ወልድ፣ ወአምላክ ውእቱ መንፈስ ቅዱስ ወኢይትበሁሉ ሰለስተ አማልክተ። አላ አሃዱ አምላክ። አብ አምላክ ነው ወልድም አምላክ ነው መንፈስ ቅዱስም አምላክ ነው። ግን ሦስት አማልክት አይባሉም አንድ አምላክ እንጂ/ አትናቴዎስ ሃይማኖተ አበው ምዕ 25 ቁ 4/

19. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክርስትና በአፍሪካውያን ዕይታ ገጽ 65

3. ነአምን አብ በወልድ ጠበመንፈስ ቅዱስ፡ ወወልድ በአብ ወበመንፈስ ቅዱስ፤ ወመንፈስ ቅዱስ በአብ ወበወልድ፡፡ ዛቴ ሥላሴ ዕሪት እንበለ ፍልጠት ወዘእንበለ ውላጤ በ3ቱ አካል ወ1ዱ መለኮት፡፡ አሐቲ ምልክና ወአሐቲ ሥምረት ወአሐቲ ኃይል ወአሐቲ መንግስት አሐቲ ስግደት ወአሐቲ አኩቴት፡፡ ወአሐዱ ስብሐት ይደሉ ለሥሉስ ቅዱስ፡፡ አሐቲ ምክር ወአሐቲ ሥልጣን ወአሃዱ ክብር ወአሐቲ ፅንዕ ወአሃዱ ህሊና፡፡ ወአሃዱ ፈቃድ ለሥሉስ ቅዱስ፡፡

ትርጉም፡- አብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ህልው እንደሆነ ወልድም በአብ በመንፈስ ቅዱስ ህልው እንደሆነ መንፈስ ቅዱስም በአብ በወልድ ህለው እንደሆነ እናምናለን፡፡ ይህች ሦስትነት ያለመለየት ያለ መለወጥ በሦስት አካላት በአንድ መለኮት የተካከለች ናት፡፡

አንዲት አገዛዝ አንዲት ፈቃድ አንዲት ኃይል፣ አንዲት መንግስት፣አንዲት ስግደት፣አንዲት ምስጋና፣ አንዲት ክብር፣አንዲት ጽንዕ አንድ አኗኗር አንድ ፈቃድ ለሥሉስ ቅዱስ ነው፡፡

/ ዘአገናጥናስ ሃይማኖተ ክብሩ ምዕ 11፤5-6/

3. የስላሴ ሦስትነት በስም በአካል በግብር

3.1 የስም ሦስትነት፡- ስም ከሶስት አቅጣጫ ሊገኝ ይችላል፡፡ ነገሩን ግልጽ ለማድረግ የሰውን ስም እንደ ምሳሌ እንውሰድ፡- ሰው የሚባል ስም የተፈጥሮ ስም እንጂ የሚጠራበት ወይም የሚሠራውን ኃላፊነትን የሚገልጽ የግብር ስም አይደለም፡፡ ሁለተኛው ደግሞ የተጸውኦ /የመለያ መጠሪያ/ ስም ደግሞ አዳም፣ አብርሃም፣ ይስሐቅ ያዕቆብ እንደ ሚባለው ሁሉ እንዳንዱ ሰው የተጸውኦ ስም አለው፡፡ ሦስተኛው ገዢ፣ መጋቢ፣ ቄስ፣ ... ወዘተ የሚል ሰዎች የሥራ ስም ተሰጥቶአቸውን በግብር ስማቸው የሚጠሩበት ነው፡፡ እንዲሁም ደግሞ እግዚአብሔር የማንነቱ ስም “ያህዌ” ወይም «ያለና የሚኖር» ብቻ ለሙሴ ገልጸዋል «እግዚአብሔርም ሙሴን፤- “ያለና የሚኖር” እኔ ነኝ አለው፡፡ ... ያለና የሚኖር ወደ እናንተ ላከኝ ትላለህ አለው፡፡” ዘዳ 3:14/

ይህ ያለና የሚኖር የሚለው ስም ሁኔታውን የሚገልጽ እንጂ የተጸውኦ ወይም የወል ስም አይደለምና እግዚአብሔር የተጸውኦ ወይም የወል ስም የለውም። ለዚህ ነው ሰዎች በየቋንቋቸው ማንነቱን በሚገልጽ ስም ሁኔታ ሠጥተው የሚጠሩት የሚያመልኩት።

እንዲሁም እያንዳንዱ ሠው የአካል ስም እንዳለው አብርሃም ይስሐቅ ያዕቆብ ተብሎ እንዲጠራ የሰላሴ አካላት ስም አብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ ተብለው ይጠራሉ። ይህም በግልጽ በማቴ 28፤19 ላይ የሰላሴ አንዱ አካል የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ በአንድነት ገልጸላቸዋል።

የግብር /የሥራ/ ስም ደግሞ አብ አባት ወልድ ልጅ መንፈስ ቅዱስ ሰራፂ ነው። ይህም በራሱ ርዕስ ስር እንገልጻለን።

እንግዲህ ሥላሴ በስም ሦስት ናቸው።እነርሱም አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ይባላሉ። ለወልድ ግን በተለየ አካሉ ሌሎች ስሞች አሉት። ሰው ከመሆኑ በፊት ቃል፣ ወልድ ይባላል ከሰውም ሥጋ ከነሣ /ከለበሰ/ በኋላ አማኑኤል፣ ኢየሱስ፣ ክርስቶስ፣ መድኃኔ ዓለም ይባላል። እግዚአብሔር የሚባለው ስም አብዛኛውን ጊዜ ለአብ የተሰጠ ነው ቢባልም በበርካታ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክፍሎችም ይኸው ስም ሁሉም የሥላሴ አካላት የሚጠሩበት ሆኖም ተጠቅሷል። እነዚህን ጥቅሶች ተመልከት /2ኛቆሮ 13፤14፣ 1ኛቆሮ 12፤4-6፣ ኤፌ 2፤20-22፣ 1ኛጴጥ 1፡1-2፣ ዮሐ 14፡26፣ ዮሐ 15፡26፣ ዮሐ 16፡7-11፣ ሉቃ 1፤35፣ ሐዋ 7፤55-56፣ ራዕ 1፤4-5፣ ዮሐ 14፤15-17

3.2 የአካል ሦስትነት፤- በመጽሐፍ ቅዱስ ሦስቱ የሰላሴ አካላት በርካታ ቦታ ተጠቅሰው ይገኛሉ። በየፊናቸው የተጠቀሱትን ለአንባቢ በመተው በጣም ራ የተጠቀሱበትን ሁኔታ መጥቀስ ይቻላል።፤ ኢየሱስ ክርስቶስ በመጥምቁ ዮሐንስ እጅ በዮርዳኖስ ወንዝ ሲጠመቅ፣ መንፈስ ቅዱስ በእርግብ እምሳል ሲወርድ፣ አብም በደመና ውስጥ ሆኖ በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው አለ። /ማቴ 3፤15-17/ በብሉይ ኪዳንም እግዚአብሔርን ... አየሁት። ሱራፌልም ... አንዱም ለአንዱ ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ...እያለ ይጮኽ ነበር ።/ኢሳ 6፤1-5/ ነብዩ እግዚአብሔር ኢሳይያስ ሦስት ጊዜ ቅዱስ ያለው በልማድ ሳይሆን የሦስትነቱን፣ እግዚአብሔር ያለው ደግሞ የአንድነቱን አስረጂ ነው። ይህንም ክፍል በዮሐንስ ወንጌል አንዱ ቅዱስ የተባለው አካል ወልድ እንደ ነበረ ተጠቅሶ ተቀምጦአል /ዮሐ 12፤37-41/። እንዲሁም ይህንን ክፍል በመጥቀስ በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ አንዱ ቅዱስ የተባለው ተናጋሪ መንፈስ ቅዱስ እንደ ነበረ ተጠቅሷል /ሐዋ 28፤25-27/።እንግዲህ ሦስት ጊዜ ሱራፌል በኃይል በመጮህ «ቅዱስ» ያለው ሦስቱን አካላት በመረዳት እንጂ በልማድ እንዳልነበረ መጽሐፍ ያስረዳል።፤ በዚሁ በኢሳያስ መጽሐፍ ክፍልም እግዚአብሔር ራሱን «ማንስ ይሄድልናል» በማለት በብዜት ቃል ተናግሯል /ኢሳ 6፤8/ እንግዲህ ሦስቱን አካላት በተደጋጋሚ 3 ጊዜ ብቻ ሳይጎድል ሳይበዛ እግዚአብሔርን ያመልኩትና ይጠሩት ነበር። ከዚህ በታች የተቀመጡትን ጥቅሶች በማስተዋል ማንበብ ይረዳል።/ዘጸ 3፤6፣ ዘኁ 6፤24-26፣ መዝ (147)፤5፣ ራዕ 4፤8/ እንግዲህ ለአብ ፍጹም ገጽ፣ ፍጹም አካል፣ ፍጹም መልክ አለው።ለወልድም ፍጹም ገጽ፣ ፍጹም አካል፣ ፍጹም መልክዕ አለው። ለመንፈስ ቅዱስም ፍጹም ገጽ፣ ፍጹም አካል፣ ፍጹም መልክዕ አለው። አብ ወልድም መንፈስ ቅዱስም አይደለም ወልድም አብና መንፈስ ቅዱስ አይደለም።

3.3. በግብር ሦስትነት፡- የሥላሴ ግብር በምንልበት ጊዜ እያንዳንዱ አካል የሚፈጽሙትን ሦስተ ልዩ ልዩ ግብራትን ብቻ የሚያመለክት ነው። ይህም ማለት አንዱ አካል ከሌላው ጋር ያለውን የእርስ በእርስ ግንኙነትና ሁኔታ ይገልጽልናል። አብ አባት ወልድ ልጅ መንፈስ ቅዱስ ሰራዊ እንደ ሆነ መጽሐፍ ቅዱስ ያስረዳናል። እንግዲህ የአባት ግብሩ መውለድ ነው። የልጅ ግብሩ መወለድ ነው። የመንፈስ ቅዱስም ግብሩ መሥረፅ ነው። መሥረፅ ማለት መገኘት መውጣት ማለት ነው። ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ ነው ሲባልም በስውስውኛ መንገድ እንደ ሰው መወለድ ሳይሆን በባህሪ መልክ መገኘትን መኖርን ያመለክታል፤፤ መጽሐፍ ቅዱስ አብ አባት ተብሏል ወላዲም አስራዊም ተብሏል /ዮሐ 8፤42፣ ኤፌ 4፤6፣ ዮሐ 15፤26/ አብ ወልድን አንድያ ልጄ ብሎ ይጠራዋል /ዮሐ 17፤5፣ ዕብ 1፤5 ዩሐ 3፤16/ ወልድም አባቴ ብሎ ይጠራዋል /ዮሐ 17፤15፣ ዮሐ 5፤18፣ ዮሐ 5፤43፣ ዮሐ 6፤32/ አብ መንፈስ ቅዱስን «መንፈሴ» ብሎ ይጠራዋል /ሐዋ 2፤17/ ወልድም መንፈስ ቅዱስን አጽናኝ፣ የእውነት መንፈስ ... ብሎ ይጠራዋል /ዮሐ 15፤26፣ ዮሐ 16፤13/ መንፈስ ቅዱስም አብንና ወልድን ያከብራል ይወዳል/ዮሐ 16፤13-14/ ።

የሦስቱ ግብራት ከአንዱ አካል ወደ ሌላው አይተላለፍም። ስማቸውም አይወራረስም አብ በተለየ አካሉ ለሁሉም አስገኚ ነው። ማለት ወላዲ አሥራዊ ነው እንጂ እንደ ወልድ አይወለድም እንደ መንፈስ ቅዱስም አይሰርጽም ፣ ወልድም በተለየ አካሉ ተወላዲ ነው እንጂ እንደ አብ አይወልድም አያሰርጽም እንደ መንፈስ ቅዱስም አይሠርፅም። መንፈስ ቅዱስም በተለየ አካሉ ሠራዊ ነው እንጂ እንደ አብ አይወልድም፣ አያሰርፅም እንደ ወልድም አይወለድም። በግብርና በስም አለመወራረሳቸውም የሥላሴ አካላት በያሉበት አንዱ አካል ወደ ሌላው አካል ሳይፋለስ ጸንቶ መኖሩን ያረጋግጥልናል።

ይህም ማለት አብ፣ወልድና መንፈስ ቅዱስን አለመሆኑ ወልድም፣አብንና መንፈስ ቅዱስን አለመሆኑን መንፈስ ቀዱስም አብንና ወልድን አለመሆኑን ያስረዳናል ማለት ነው። ደግሞም አብ ልጁን ሠጠ፡ ወልድ ለማዳን ራሱን ሰጠ፡ መንፈስ ቅዱስም ቃሉን ሰጠ። ይህ የሥራ/የግብር/ ሦስትነት አይደለበትም ወልድ በለበሰው ስጋና ክህነቱ ዛሬም አስታራቂ አማላጅ ነው።/ለተጨማሪ ማብራሪ ፲፮47 ይመልከቱ/ ይህንም ስራ ይዞ በአብ ቀኝ ተቀምጦአል ኣብም ምልጃን እርቅን በልጁ በኩል ይቀበላል መንፈስ ቅዱስም ስለጋጢአት በመውቀስ ሠዎችን ወደ ክርስቶስ አዳኝነት ያመለክታል ያመጣል / ዮሐ 3:16፣ ሮሜ 5:6-11፣ ሮሜ 8:34፣ ዕብ 7:24-25፣ ራዕ 5:9/

በዚህ አስተምህሮ ላይ የጥንት አባቶች ያላቸው እምነታዊ አቋም

«አብሂ አብ ውእቱ ወኢኮነ ወልደ፣ ወኢኮነ መንፈስ ቅዱስ፣ ወልድሂ ወልድ ውእቱ ወኢኮነ አብ ወኢመንፈስቅዱስ፣መንፈስ ቅዱስሂ መንፈስ ቅዱስ ውእቱ ወኢኮነ አብ ወኢወልደ ፣ኢይፈልስ ስመ አብ ለከዊነ ስመ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፣ ወስመ ወልድሂ ለከዊነ ስመ አብ ወመንፈስ ቅዱስ፣ ወስመ መንፈስ ቅዱስሂ ለከዊነ ስመ አብ ወወልድ - አብ አብ ነው እንጂ ወልድም መንፈስ ቅዱስም አይደለም። ወልድም ወልድ ነው እንጂ አብም መንፈስ ቅዱስም አይደለም። መንፈስ ቅዱስም መንፈስ ቅዱስ ነው እንጂ አብም ወልድም አይደለም። የአብ ስም ለወልድም ለመንፈስ ቅዱስም አይሆንም፣ የወልድ ስም ለአብም ለመንፈስ ቅዱስም አይሆንም፣ የመንፈስ ቅዱስም ለአብም ለወልድም አይሆንም አይፋለስም ። /አግናጥዮስ ክፍል 1 ሃይማኖተ አበው/

«ሠለስቱ ስም አሐዱ እግዚአብሔር- ሦስቱ ስሞች አንድ እግዚአብሔር /ቂርሎስ እስክንድርያው ሊቀጳጳስ ሃይማኖተ አበው/

«ንባርኮ ለአብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ» አብን ወልድን መንፈስ ቅዱስን እናመሰግናለን /ሃይማኖተ አበው ሕንጻ መነኮሳት/

“አብሶ ኢተወለደ አላ ውእቱ ወላዴ ወልድ እምቅድመ ኩሉ ዓለም -
አብ አልተወለደም ነገር ግን ቅድመ አለም የወልድ አባት ነው /
ሃይማኖተ አበው አትናቴዎስ ክፍል 4/

4. የሰላሳ አንድነት

እስራኤል ሆይ ስማ አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው። /ዘዳ 6፤4/

“ከሁሉ በላይ የሚሆን በሁሉም የሚሠራ በሁሉም የሚኖር አንድ አምላክ የሁሉም አባት አለ” /ኤፌ 4፤6/

“ለእኛ ነገር ሁሉ ከእርሱ የሆነ እኛም ለእርሱ የሆንን አንድ አምላክ አብ አለን ነገር ሁሉም በእርሱ በኩል የሆነ እኛም በእርሱ በኩል የሆንን አንድ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ አለን” /1ቆሮ 8፤6/

እንዲሁም ዘዳ 4፤35፣ ዘዳ 20፤2-3፣ ኢሳ 44፤6፣43፤10-11፣ 45፤5፣ 1ኛጢሞ 2፤5 ተጠቅሷል/ ነገር ግን በአንድነቱ በህልውና በባህሪ በመለኮት በአገዛዝ በስልጣንና በፈቃድ ይህን በመሳሰሉት ነው።

በመለኮታዊ ባሕሪይ አንድ የሚሆንበት አንዱ በአንዱ ውስጥ ህልው ሆነው ስለሚኖሩ ነው ይህም ማለት ሦስት ሲሆኑ አንድ፣ አንድ ሲሆኑ ሦስት ሆነው ይገኛሉ። እስቲ ክርስቶስ ያስተማራቸውን እንይ፡- ፊሊጳስ፤- ጌታ ሆይ አብን አሳየንና ይበቃናል አለው ኢየሱስም አንተ ፊሊጳስ ይህን ያህል ዘመን ከአንተ ጋር ስኖር አታውቀኝምን? እኔን ያየ አብን አይቷል ... እኔ በአብ እንዳለሁ አብም በእኔ እንዳለ አታምኑምን? አኔ የምነገራችሁን ቃል ከራሴ አልናገረውም፤ ነገር ግን በእኔ የሚኖረው አብ እርሱ ሥራውን ይሠራል እኔ በአብ እንዳለሁ አብም በእኔ እንዳለ እመኑኝ» /ዮሐ 14፤8-11/ መንፈስ ቅዱስም ከአብ ዘንድ እንዳለ /ዮሐ 15፤26/ ከወልድ ጋርም ህልው ሆኖ እንዲኖር በሮሜ 8፤9-11 ተጽፏል።

በስልጣንም “እኔና አብ አንድ ነን” /ዮሐ 10፤30/ በማለት መበላለጥ እንደሌለ ተገልጾአል። “በመጀመሪያ ቃል ነበረ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ” ተብሎ በወልድና በአብ ልዩነት እንደሌለ ሲገለጽ ሁሉም እግዚአብሔር ተብለዋል። መንፈስ ቅዱስም ደግሞ እንዲሁ እግዚአብሔር ተብሏል ሐዋ 5፤3-4፤ 1ኛቆሮ 3፡16-17/ በአገዛዝና በፈቃድም በኩል « ያ የሚያደርገውን ነገር ሁሉ ወልድ ደግሞ ይህን እንዲሁ ያደርጋልና አብ ወልድን ይወዳልና የሚያደርገውንም ሁሉ ያሳየዋል ... አብ ሙታንን እንደሚያነሣ ሕይወትም እንደሚሰጣቸው እንዲሁ ወልድ ደግሞ ለሚወዳቸው ሕይወትን ይሰጣቸዋል ... ወልድን የማያከብር የላከውን አብን አያከብርም» /ዮሐ 5፤19-24/። “አብንና ወልድን የሚክድ ይህ የክርስቶስ ተቃዋሚ ነው። ወልድን የሚክድ ሁሉ አብ እንኳ የለውም በወልድ የሚታመን አብ ደግሞ አለው” /1ኛዮሐ 2፤22-23/። በክርቶስ ትምህርት ለሚኖር አብና ወልድ አሉት /2ኛዮሐ 1፡9/ መንፈስ ቅዱስም “የሚሰማውን ሁሉ ይናገራል እንጂ ከራሱ አይነግርም” ክርስቶስ ለእኔ ካለኝ ወስዶ ይነግራችኋልና ለአብ ያለው ሁሉ የእኔ ነው ስለዚህ ለእኔ ካለኝ ወስዶ ይነግራችኋል አልሁ አለ” /ዮሐ 16፡13-15፤ ዮሐ 14-26/ ይህ ልዩ አንድነታዊ /ኢቻድ/ ነው። ይህንን እውነት የጥንት አባቶች ለማስረዳት የተለያዩ ምሳሌዎችን ይጠቀማሉ ለምሳሌ ሥላሴን በእሳት መስሎ መናገር አብ በነበልባሉ፤ ወልድ በብርሃኑ፤ መንፈስ ቅዱስ በሙቀቱ /በዋዕዩ/። “ነበልባል ብርሃኑን ፈንጥቆ ጨለማን በማራቁ፤ ሙቀቱ /ዋዕዩን/ ልኮ በመሞቁ ህልውናውን እንዲያሳውቅ፤ የአብ ህልውናው በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስለተገለጸ ነው እንጂ በሥላሴ መቅደም መቀዳደም መብለጥ መበላለጥ ኖሮባቸው አይደለም።»²⁰

20. መድሐኑት አሜን ገጽ 286-287

የፀሐይ ምሳሌነት ፀሐይ አንድ ሲኖን ሦስትነትም አለው። ክበቡ ብርሃኑ፣ ሙቀቱ፣ ሦስትነትን ያመለክታል እንደ ክበቡ አብ፤ እንደ ብርሃኑ ወልድ እንደ ሙቀቱ መንፈስ ቅዱስ ይባላል። ‘የፀሐይ ክበብ ከሰማይ እንዳይወርድ አብ ከመንበሩ አይኖወጥም’²¹ ብርሃንና ሙቀት ከፀሐይ ክበብ ወርደው ሲመጡ ከፀሐይ አያንሱም ምክንያቱም ተፈጥሮአዊ ባህሪያቸው አንድ ነው ወልድም መንፈስ ቅዱስም ከአብ ዘንድ ወጥተው ሲመጡ አያንሱም ብርሃንና ሙቀት ሲወጡም ከክበቡ አያንሱም አይበልጡም የተገኙ እንጂ ከፀሐይ የተፈጠሩ አይደሉም። ከሦስቱ አንዱ ቢጎድል ፀሐይ እንደማይባል የሰላሴ መገለጥ እንዲሁ ነው።

የሰው ልጅ ተፈጥሮ ምሳሌነት ሠው ልብ፣ ቃል፣ እስትንፋስ ነው። ሠው ልባዊ ነው ሲባል ልቡን ወይም ስነ-ልቡ መናገር ነው። እንዲሁም ይህ ሰው ነባቢ ነው ሲባል ደግሞ ቃሉን ያመለክተናል። ሕያው ነው ያልን እንደሆነ ደግሞ እስትንፋሱን ወይም ስለ ነፍሱ መናገራችን ነው እንግዲህ ለአንድ ሰው እነዚህ ሁሉ ተሟልተውለት ሲገኝ ጸንቶ ይኖራል።

ሥላሴም በአብ ልብነት ያስባሉ በወልድ ቃልነት ይናገራሉ በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት ጸንተው ይኖራሉ። አብ በልብ ይመሰላል ወልድ ደግሞ በቃል ይመሰላል መንፈስ ቅዱስ ደግሞ በእስትንፋስ ይመሰላል።²²

21. መዝገብ 4ይማኖት ምዕ 2-3

22. አዕማደ ምስጢር 18 13

2 ምስጢረ ስጋዊ

እግዚአብሔር አዳምንና ሔዋንን /የሰው ልጅን/ ፈጥሮ ከስልጣንና ከክብር ጋር በዴደን ገነት ሲያኖራቸው /ዘፍ 1-26፤28፤ ዘፍ 2፤6-8/ የገዢና የተገዢ ምልክት የነበረው ትዕዛዝ በዲያብሎስ ሃሳብና ምክር በማፍረሳቸው ምክንያት ከእግዚአብሔር ጋር የነበረው ሀብረት ተቋረጠ። ክብርና ስልጣን አጥተው ከኤደን ገነት ከእርግማን ጋር እንዲወጡ ሆነ። ነገር ግን እግዚአብሔር ሠው በራሱ መልካም ግብርና አጠቃላይ ሁኔታ የመዳን አቅም ስለሌለውና በጋጢአት ምክንያት ከእግዚአብሔር ጋር ሀብረቱን መቀጠል ስላልቻለ የሰውን ልጅ ወደ ቀደመ ቦታው፤ ስልጣኑና ክብሩ እንዲሁም ከእርሱ ጋር ያለውን ሀብረት ይቀጥል ዘንድ አንድያ ልጁን በመላክ ከቅድስት ድንግል ማርያም “ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ ባጭር ቁመት በጠባብ ደረት ተወስኖ”²³ ስለ ሰው ልጅ ቤዛ የሆነበት ይህ የማዳን ሥራ ምሥጢረ ሥጋዊ /ሠው የመሆኑ ግሩም ምስጢር/ በመባል ይታወቃል።

1.ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ አለም ከመምጣቱ በፊት ማን ነበረ?

1.1. እግዚአብሔር ነበር “በመጀመሪያ ቃል ነበር ቃልም በእግዚአብሔር ር ዘንድ ነበር ቃልም እግዚአብሔር ነበር” ... ቃልም /ኢየሱስ ክርስቶስ/ ሥጋ ሆነ ጸጋና እውነትንም ተሞልቶ በእኛ አደረ። /ዮሐ1፤1፤ ቁጥር 14/ ይላልና ቅድመ ልደትም ድህረ ልደትም ቢሆን እግዚአብሔር ነው።

1.2. በአባቱ እቅፍ ያለ ወልድ ነበር “መቼም ቢሆን እግዚአብሔርን ያየው አንድ ስንኳኦ የለም በአባቱ እቅፍ ያለ አንድ ልጁ እርሱ ተረክው /ዮሐ 1፤18/ “እቅፍ” ማለት በመለኮትነትና በተለየ ትስስራዊ ፈቅር ውስጥ እንደነበረ የሚያሳይ ነው ።

23. መራሔ ድኅነት - ክብርሃኑ ጉበና ገጽ 23

1.3. መለኮት ነበር «በእርሱ /በክርስቶስ/ የመለኮት መላት ሁሉ በሰውነት ተገልጦ ይኖራል» /ቆላ 2፤9/

1.4. አምላክ ተብሎ ተጠርቷል « ስለ ልጄ ግን አምላክ ሆይ ዙፋንህ እስከ ዘላለም ድረስ ይኖራል ... ይላል» /ዕብ 1፤8/

1.5. የሚቀድም የሚበልጥም የሌለው ተብሏል «ያለውና የነበረው የሚመጣውም ሁሉንም የሚገዛ ጌታ አምላክ፤- አልፋና ኦሜጋ እኔ ነኝ ይላል። ... አትፍራ ፊተኛውና መጨረሻው ሕያው እኔ ነኝ» /ራዕ 1፤8፣ 17-18/

1.6. አለም ሳይፈጠር በክብር ነበር « ... ዓለም ሳይፈጠር በእንተ ዘንድ በነበረኝ ክብር ... » ይላል።

ስለዚህ ይህን የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል አበው ምርኩዝ አድርገው በተለየ አካሉ ተፈናዊ /ተላኪ/ በተለየ ስሙ ወልድ፣ በተለየ ኩነቱ ተወላዲ /ልጅ/ በባሕርዩ ደግሞ ነባቢ ቃል ይሉት ነበር።²⁴ ደግሞም ቅድመ ዓለም ከአብ አካል ዘእምአካል ባሕርይ ዘእምባሕርይ ተወለደ፣ ተወለደ እንጂ አልተፈጠረምና ዘተወልደ ወአኮ ዘተገብረ ሲሉ ሰለስቱ ምዕት አስረድተዋል።²⁵ በአጭሩ ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ፣ ከአባቱም ጋር ያለመቀዳደም ዘላለማዊ ኗሪና ትክክል፣ በመለኮት አንድ የሆነ የሰላሌ አንዱ አካል ነበረ አሁንም ነው።

2. ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም ሲመጣ ምን ሆነ?

2.1 ሥጋ ለበለ /ሆነ/

«ቃልም ሥጋ ሆነ ጸጋንና እውነትንም ተሞልቶ በእኛ አደረ /
ዮሐ 1፤14/

«ወደ ቤትም ገብተው ሕጻኑን ከእናቱ ከማርያም ጋር አዩት፡
ወድቀውም ሰገዱለት ሣጥኖቻቸውንም ከፍተው እጅ መንሻ

24 .ትዳሌ ማርያም

25. ጸሎተ ሃይማኖት

ወርቅና ዕጣን ከርቤም አቀረቡለት» /ማቴ 2፤11/

« ... በሕይወታቸውም ሁሉ ስለሞት ፍርሃት በባርነት ይታሰሩ የነበሩትን ሁሉ ነጻ እንዲያወጣ በሥጋና በደም እንዲሁ ተካፈሉ የአብርሃምን ዘር ይዟል እንጂ የያዘው የመላዕክትን አይደለም ::»/ዕብ 2፤15/

2.2 ከስም ሁሉ በላይ የሆነ ስም ተሰጠው

«ማርያም ሆይ በእግዚአብሔር ዘንድ ጸጋ አግኝተሻልና አትፍሪ ... ስሙንም ኢየሱስ ትይዋለሽ እርሱ ታላቅ ይሆናል የልዑል ልጅም ይባላል ... ስለዚህ ደግሞ ከአንች የሚወለደው ቅዱሱ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል» /ሉቃ 1:30-35/

«እርሱ ሕዝቡን ከኃጢአታቸው ያድናቸዋልና ስሙን ኢየሱስ ትለዋለህ በነብይ ከጌታ ዘንድ እነሆ ድንግል ትፀንሳለች ልጅም ትወልዳለች ስሙንም አማኑኤል ይሉታል የተባለው ይፈጸም ዘንድ ይህ ሁሉ ሆኗል ትርጓሜውም፤- እግዚአብሔር ከእኛ ጋር የሚል ነው» /ማቴ 1፤21-23/

«በዚህ ምክንያት ደግሞ እግዚአብሔር ያለ ልክ ከፍ ከፍ አደረገው ከስምም ሁሉ በላይ ያለውን ስም ሰጠው ይህም በሰማይና በምድር ከምድርም በታች ያሉት ሁሉ በኢየሱስ ስም ይንበረከኩ ዘንድ ምላስም ሁሉ ለእግዚአብሔር አብ ክብር ኢየሱስ ክርስቶስ ጌታ እንደሆነ ይመሰክር ዘንድ ነው» /ፊሊ 2፤9-11/

2.3 ከአብ ጋር የተካከለ ክብሩን ትቶ እጅግ ትሁትና ታዛዥ ሆነ

«እርሱ /ኢየሱስ/ በእግዚአብሔር መልክ ሲኖር ሳለ ... ነገር ግን የባርያን መልክ ይዞ በሰውም ምሳሌ ሆኖ ራሱን ባዶ አደረገ በምስሉም እንደ ሰው ተገኝቶ ራሱን አዋረደ ለሞትም ይኸውም

ለመስቀል ሞት እንኳ የታዘዘ ሆነ” /ፊሊ 2፡6-8/

“ነገር ግን የዘመኑ ፍጻሜ በደረሰ ጊዜ እግዚአብሔር ከሴት የተወለደውን ከሕግም በታች የተወለደውን ልጁን ላከ አንደ ልጆች እንሆን ዘንድ ከሕግ በታች ያሉትን ይዋጅ ዘንድ” /ገላ 4፡4-5/

2.3. በሥራው /በድርገቱና በትምህርቱ/ እግዚአብሔርን የተረከ ወይም የገለጠ ነበረ።

“መቼም ቢሆን እግዚአብሔርን ያየው አንድ ስንካሉ የለም በአባቱ እቅፍ ያለ አንድ ልጁ እርሱ ተረከው” /ዮሐ 1፡18/

«እኔን ያየ አብን አይቷል ... እኔ በአብ እንዳለሁ አብም በእኔ እንዳለ አታምንምን? እኔ የምነግራችሁን ቃል ከራሴ አልናገረውም ነገር ግን በእኔ የሚኖረው አብ እርሱ ሥራውን ይሠራል እኔ በአብ እንዳለሁ አብም በእኔ እንዳለ እመኑኝ ባይሆንከ ስለራሱ ስለሥራው እመኑኝ” /ዮሐ 14፡10-11/

“ነገር ግን ደግሞ ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር አስተካከሉ፡- እግዚአብሔር አባቱ ነው ስላለ ስለዚህ አይሁድ ሊገድሉት አብዝተው ይፈልጉት ነበር” /ዮሐ 5፡18/

«አብ ልፈጽመው የሰጠኝ ሥራ ይህ የማደርገው ሥራ አብ እንደላከኝ ስለ እኔ ይመስክራል” /ዮሐ 5፡36/

እንግዲህ አንባቢ ሆይ ከዚህ በታች ደግሞ ኢየሱስ ክርስቶስ በመዋዕለ ሥጋዊው ጊዜ እግዚአብሔርነቱንና ባህሪያቶቹን እንዴት እንደገለጠው በማስተዋል ከመጽሐፍ ቅዱስ አንበብ፡-

ሀ.የእግዚአብሔር ሁሉን ቻይነትና ቸርነት²⁶/ኢዮ 42፡2፤መዝ(145) 16

- አጋንንትን አስወጥቷል /ማር 5፡1-16/

- በውኃ ላይ ተራምዷል /ማር 6፡45-51/

26. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክርስትና በእፍሪካ ዕይታ 78 77

- ነፋስና ማዕበልን አዟል /ሉቃ 8፤22-25/
- ምግባረ ብልሹዎችን ለውጧል /ሉቃ 19፤ 1-9/
- ውኃውን ወደ ወይን ጠጅ ለውጧል /ዮሐ 2፤1-11/
- ከሁለት ዓሣና ከአምስት እንጀራ 5000 ሺ አጥግቦ አትርፏል /
ማቴ 14፤15-21/
- ዓሳ ሳያጠምዱ ያደሩ ሙያተኞችን በርካታ ዓሣዎችን ሠጥቷል /
ዮሐ 21፤3-6/

ለ. የእግዚአብሔር ሉዓላዊነትና ሁሉን አዋቂነት :-/መዝ (139)፤2-4፤
1ኛሳሙ. 2፤3-8/

- እርሱ ገና ሳይሆን በፊት የወደፊቱን የሚያውቅ ነው
/ሉቃ 21፤1-28/

- ወደ ፊት ስለሚሆነው ነገር ዝርዝር ጉዳዮችን የገለጸ ነው
/ማር 14፤12-16/

- የሳምራዊቷን ሴት ስውር ኃጢአቶች ያወቀ ነው /ዮሐ4፡17-18/
- በሰማይና በምድር ሁሉ ሥልጣን ያለው ነው /ማቴ 28፤18/

ሐ. የእግዚአብሔር ፍቅር /ዮሐ 4፤8/

- ከማህበረሰቡ የተገለሉ ለምጻሞችን ፈውሷል /ሉቃ 17፤11-19/
- ጋለሞታ ሴት ይቅር ያለና ያዘነላት ነው /ሉቃ 7፤36-48/
- ልጇ ለሞተባት መበለት አዝናላት አስነስቶ ሰጥቷታል
/ሉቃ 7፤11-15/

- ሠቀለው የገደሉትን ይቅር ያለና ምህረት የለመነ ነው /ሉቃ 23፤34/
- ገና ኃጢአተኞችና ዓመጸኞች ሳለን ለኃጢአታችን ዋጋ የከፈለልን
ነው /ኢሳ 53፤5፤ ሮሜ 5፤8/

መ. የእግዚአብሔር ርኅራኄና መልካምነት /ለቆ.ኤር 3፤22-26/

- የሳምራዊቷን ሴት ባዶነትና የሰሜት ጠባሳዎችን የገነባና የጠገነ
ነው /ዮሐ 4፤4-29/

- ዲዳና ደንቆሮ የነበረውን ሰው የፈወሰ ነው /ማር 7፤31-37/
- ህጻናትን ያቀፈና የባረከ ነው /ማር 10፤13-16/
- የአንድ ሰው የሰለለ እጅ የፈወሰ ነው /ማር 3፤1-6/
- ወንድማቸው ሞቶ ያዘኑትን ቤተሠብ ኃዘናቸውን ወደ ደስታ የለወጠ ነው/ዮሐ 11:33-34/

ሠ. የእግዚአብሔር ቅድስናና ቁጣ /1ኛጴጥ 1:15-16፤ ዘሌ 19፤1-2፤

ዘዳ 20፤5/

- እርሱ ቅዱስ ነቀፋ የሌለበትና ንጹህ ነው /ዕብ 7፤26/
- ምንም ኃጢአት ያልፈጸመና ውሸት ያልተናገረ ነው /1ጴጥ 2፤22/
- ተከሶ በቀረበ ጊዜ ምንም በደል አልተገኘበትም የተባለ ነው /ሉቃ 23፤4/
- ጠላቶች የሚከሱበት በደል ያጡበት ነው /ዮሐ 8፤46፤ 10፤32-34/
- ገንዘብ ለዋጮችን ከመቅደስ በጅራፍ ገርፎ ያባረረ ነው /ዮሐ 2፤14-16/
- አጋንንት አንጠፋሉን ብለው በፊቱ የተንቀጠቀጡለት ነው /ማር 1፤24/

ረ. የእግዚአብሔር ፍትሕና ምህረት /ዕብ 2፤2-3፤ መዝ (103)፤10/

- እርሱ ወደ ሴት ተመልክቶ የተመኘ በልቡ አመንዝሯል ያለ ነው /ማቴ 5፤28/
- እርሱጋለሞታ ሴት እግሮቹ ስር በንስሐ ስታለቅስ ኃጢአቷን ይቅር ያላት ነው/ሉቃ 7፤36-48/

ሸ. የእግዚአብሔርን ዘላለማዊ ህልውናና አለመለወጥ /ሚልክ 3፤6፤

ኢሳ 43፤6/

- ከ2000 ሺ አመት በፊት ከአብርሃም ጋር የነበረና የተነጋገረ ነው /ዮሐ 8፤56-59/

- ዳዊት ከአንድ ሺ አመት በፊት እረኛዋ ያለው ነው /መዝ (23):1/
 - ዙፋንህ እስከ ዘላለም ድረስ ይኖራል የተባለለት ነው /ዕብ 1:8/
 - ትናንትና ዛሬ እስከ ዘላለም ያው ነው የተባለለት ነው /ዕብ 13:8/
 እንግዲህ ከላይ በተጠቀሱት በርካታ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማስረጃዎች በመንተራስ እርሱ እግዚአብሔር እንደሆነ መረዳት ይቻላል።
 አጠቃላይ ስሞቹም ማንነቱንና እግዚአብሔርነቱንም ይገልጣል፡-

- አዳኝ ማቴ /1:21/
- የእግዚአብሔር ልጅ /አንድያ/ ዮሐ 5:25፣ 10:36፣ 11:4፣ ማቴ 16:16/
- የሰው ልጅ /ዳን 7:9-14፣ ዮሐ 5:27/
- ቅዱስ /ሉቃ 4:34/
- ሁሉን ቻይ/ራዕ 1:8/
- የእግዚአብሔር ቃል /ዮሐ 1:1፣ 14/
- የነገሥታት ንጉሥ /ራዕ 19:16፣ ሐዋ 10:36/
- አማኑኤል /ኢሳ 7:14፣ ማቴ 1:23/
- የምድር ሁሉ ፈራጅ /ሐዋ 17:31/
- የእግዚአብሔር በግ /ዮሐ 1:29-36/
- የይሁዳ ነገድ አንበሳ /ራዕ 5:5/
- ድንቅ መካር /ኢሳ 9:6/
- እኔ ነኝ /ዮሐ 8:24/
- አልፋና ኦሜጋ /ራዕ 1:8 እና 22:13/
- መሢህ /4:25-26/
- የሰላም አለቃ /ኢሳ 9:6/
- መልካም እረኛ /ዮሐ 10:14/
- የክብር ንጉሥ /መዝ (24):7 እንዲህ ያሉ መጠሪያ ስሞች ያሉት ፍጡር ከዚህ በፊትም አልነበረም ወደፊትም አይኖርም በመሆኑም ክርስቶስን ለማወቅ የፈለጉ ሰዎች ሁሉ ይህን በሚገባ ሊያውቁ ግድ ይላቸዋል።

2.4. ስለበደላችን የተሠቀለ የሞተ የተቀበረ የተነሣ ነው

« በእውነት ደዌያችንን ተቀበለ ሕማማችንም ተሸክሟል ... እርሱ ግን ስለመተላለፋችን ቆሰለ ስለ በደላችንም ደቀቀ የደጎንነታችንም ተግሣጽ በእርሱ ላይ ነበረ በእርሱም ቁስል እኛ ተፈወስን ... ተጨነቀ ተሠቃየም አፋንም አልከፈተም ለመታረድ እንደሚነዳ ጠበት በሸላቾቹም ፊት ዝም እንደሚል በግ እንዲሁ አፋን አልከፈተም» /ኢሳ 53፡4-7/

« ገና ደካሞች ሳለን ክርስቶስ ዘመኑ ሲደርስ ስለ ኃጢአተኞች ሞቷልና» /ሮሜ 5፡6/

« ዮሴፍም ሥጋውን ይዞ በንጹህ በፍታ ከፈነው ከዓለት በወቀ ረው በአዲሱ መቃብርም አኖረው በመቃብርም ደጃፍ ከላይ ድንጋይ አንከባሉ ሄደ »/ማቴ 27፡59/

« እርሱን እግዚአብሔር በሦስተኛው ቀን አስነሳው ይገለጥም ዘንድ ሠጠው » /ሐዋ 10፡40/

2.5. ወደ ሰማይ አረገ በአባቱም ቀኝ ተቀመጠ

« ይህንም ከተናገረ በኋላ እነርሱ እያዩት ከፍ ከፍ አለ ደመናም ከዓይናቸው ሰውራ ተቀበለችው» /ሐዋ1፡9/

« ከሰማይ ከወረደው በቀር ወደ ሰማይ የወጣ ማንም የለም እርሱም በሰማይ የሚኖረው የሰው ልጅ ነው» /ዮሐ 3፡13/

« የሞተው ይልቁንም ከሙታን የተነሳው በእግዚአብሔር ቀኝ ያለው ደግሞ ስለ እኛ የሚማልደው ክርስቶስ ነው»

/ሮሜ 8፡34/ /ለተጨማሪ ገጽ 24 ይመልከቱ /

«ኃጢአታችንን በራሱ ካነጸ በኋላ በሰማያት በግርማው ቀኝ ተቀመጠ» /ዕብ 1፡3/

2.6 ደግሞም ተመልሶ ለፍርድ ይመጣል

“ይህ ከእናንተ ወደ ሰማይ የወጣው ኢየሱስ ወደ ሰማይ ሲሄድ እንዳያችሁት እንዲሁ ይመጣል አሉአቸው” /ሐዋ 1:11/

“የሰው ልጅ በክብሩ በሚመጣበት ጊዜ ከእርሱም ጋር ቅዱሳን መላዕክቱ ሁሉ በዚያን ጊዜ በክብሩ ዙፋን ይቀመጣል። አህዛብም ሁሉ በፊቱ ይሰበሰባሉ እረኛም በጎቹን ከፍየሎች እንደሚለይ እርስ በእርሳቸው ይለያቸዋቂ።” /ማቴ 25:31/

“እነሆ በቶሎ እመጣለሁ ለእያንዳንዱም እንደ ሥራው መጣን እከፍል ዘንድ ዋጋየ ከእኔ ጋር አለ” /ራዕ 22:12፣ 20፣ 21/

3. የኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክነትና ፍጹም ሰውነት እንዴት በአንድነት ሊሰማሙ ቻሉ?

ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ስለሮሳዮ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል ለምሳሌ ፦

“ከእነርሱም ክርስቶስ በሥጋ መጣ እርሱም ከሁሉ በላይ ሆኖ ለዘላለም የተባረከ አምላክ ነው አሜን።” / ሮሜ 9:5 /

“እርሱም ልጁ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው እርሱ እውነተኛ አምላክና የዘካም ህይወት ነው” / 1ኛዮሐ 5:20 /

“ሕፃን ተወልዶልናልና ወንድ ልጄም ተሰጥቶናልና አለቅነትም በጫቃው ላይ ይሆናል ስሙም ድንቅ መካር ኃይል አምላክ የዘላለም አባት የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል” / ኢሳ 9:6 /

“ስለ ልጁ ግን አምልክ ሆይ ዙፋንህ እስከ ዘላለም ድረስ ይሆናል” / ዕብ 1:8 /

« ... ቃልም እግዚአብሔር ነበረ ... ቃልም ሥጋ ሆነ ::»

/ ዮሐ 1:1-14/

« ቶማስም ጌታየ አምላኬም ብሎ መሰሰለት» /ዮሐ 20፤28/

በእነዚህና በበርካታ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክፍሎች ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር የሆነ አምልክ እንደ ሆነ ስንገነዘብ በአንጻሩ ደግሞ ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ሰው እንደ ነበረ ይኸው መጽሐፍ ቅዱስ ይነግረናል። ለምሳሌ ያህል ብንጠቅስ፡-

- እንደሰው መጸነሱ መወለዱ ፡- በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ከቅድስት ድንግል ማርያም ተጸነሰ ተወለደ ።/ ሉቃ 1:30-35፤ ሉቃ 2:7 /

- የሰው የዘር ሃረግ መያዝ ፡- « የዳዊት ልጅ የአብርሃም ልጅ የኢየሱስ ክርስቶስ ትውልድ» / ማቴ 1:1 /

- እንደ ማንኛውም ሰው ምግብ መጠቀሙ ፡- «የሰው ልጅ እየበላና እየጠጣ መጥቶአልና»/ ሉቃ 7:34 /

- « አርባ ቀንና አርባ ሌሊትም ከጸመ በኋላ ተራቦ» / ማቴ 4:2 /

- እንደ አንድ ምንም የሌለው ድሃ መኖሩ

- «ኢየሱስም፡- ለቀበሮዎች ጉድጓድ ለሰማይ ወፎችም ማሳፈሪያ አላቸው።ለሰው ልጅ ግን ራሱን የሚያስጠጋበት የለውም አለው።» /ማቴ 8፤20/

- « ስለ እናንተ ድሃ ሆነ » / 2ቆሮ 8:9 /

- እንደ ማንኛውም ሰው እድሜው መቆጠሩ፡- «የአሥራ ሁለት ዓመት ልጅ በሆነ ጊዜ እንደ በዓሉ ስርዓት ወደ ኢየሩሳሌም ወጡ» /ሉቃ 2፤42/

- እንደ ማንኛውም ሰው መተኛቱ፤- « አርሱ ግን ተኝቶ ነበር» /ማቴ 8፤24/

እንዲሁም ታመመ፣ ተጨነቀ፣ ተሠቃየ፣ ጸለየ፣ ተሠቀለ፣ ሞተ፣ ተነሣ ... ወዘተ /ኢሳ 53፥6፣ ማቴ 27፥46፣ ዮሐ 19፥18፣ ዮሐ 19፥30፣ ማቴ 28፥5-7/

እነዚህ ሁሉ የሠው ባህሪዎች ናቸው እንጂ መለኮታዊ ባህሪያት አይደሉም።ኢየሱስ ክርስቶስ በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ ራሱን «የሰው ልጅ» በማለት ብዙ ጊዜ ይጠራም ነበር። / ማቴ 11፡19፣ ማቴ 13፡41፣ ማቴ 16፡27፣ ማቴ 17፡9፣12፣ ማቴ 18፡11፣ ሉቃ 12፡40፣ ዮሐ 5፡27፣ ዮሐ 6፡53 / በመሆኑም ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ሠው ነበረ።

እንግዲህ ኢየሱስ ክርስቶስ ማነው? እግዚአብሔርም/ዮሐ 1፡1/ ሠውም ነው / 1ጢሞ 2፡5 /። በሌላ አገላለጽ የእግዚአብሔርም ልጅ የሠውም ልጅ ተብሎ ሁለቱም መጠሪያዎቹ ለእርሱ ሆነው በመጽሐፍ ቅዱስ ተጽፎ እናገኛቸዋለን። /ማቴ 16፥13፣16/።

«ልጅ» የሚለው ቃል ተፈጥሮአዊ ማንነትን የሚገልጽ እንጂ በዚህ ዘመን ቋንቋው እንደ ሚያገለግለው ውልደትን አያመለክትም ። ይህም ማለት በተፈጥሮ የወፍ ልጅ - ወፍ፣ የእንበሳ ልጅ- አንበሳ የነብር ልጅ- ነብር እንደሆነ ሁሉ የሰው ልጅም - ሰው እንጂ ሌላ እንዳልሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ የሰውልጅ ሰው መሆኑንና የእግዚአብሔር ልጅ እግዚአብሔር እንደሆነ ተፈጥሯዊ ማንነቱን የሚገልጽ እውነት ነው። በመሆኑም ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው የሆነ አንድ ጌታ ነው። እርሱንም የሚመስል ማንም የለም። ደግሞም ይህ ማለት እርሱ ከፊል ሰውና ከፊል አምላክ ሳይሆን ዳሩ ግን እንደኛ ፍጹም ሰው ሲሆን በተመሳሳይ ጊዜ ፍጹም አምላክ የሆነ አንድ አካል ነው ።ይህን ሁኔታ አባ መልከጸዴቅ ሊቀጳጳስ እንዲህ ይገልጽታል።

«እርሱ ቀዳማዊ አምላክነው እርሱን የሚቀድም የሚበልጥም ከቶ የለም እርሱ የመጀመሪያውና የመጨረሻው አምላክ ነው። ያ ቀዳማዊ አምላክ ቃለ አብ በፍጻሜ ዘመን ሰው ሆኖ ሥጋንም ለብሶ ለሰው ልጅ

ተገለጠ እንድነቱንም ከሰው ጋር አደረገ ከኃጢአትም በቀር ሰው እንደ ሆነው ሁሉ ሆነ፡ ማለት ፍጹም ሰው ሆነ፡፡ ሰው የሠራውንም ሁሉ ሠራ ይኸም ሲሆን ከባሕርይ አባቱ ከአብ ከባሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ ፈጽሞ አልተለየም፤ ልዑላዊ መንበሩንም አልለቀቀም፤ እርሱ እውነተኛ አምላክ ሲሆን እውነተኛም ሰውም ነውና፤ በዚህም ምክንያት በመሬት ተመላለሰ፤ ወጣ ወረደ፤ ሰው የሰራውን ሁሉ ሠራ በዚህም ፍጹም ሰውነቱ ታወቀ ተረዳ፡፡ ስለ እርሱም የምንማረውና የምናስተምረው ትምህርት ምስጢረ ሥጋዊ ይባላል፤ ትርጉሙም ሰው የመሆን ምስጢር ማለት ነው አምላክ ሲሆን ሰው፤ ሰውም ሲሆን አምላክ ነው ብሎ ለመናገር ከባድ እንድምረቁት ነገር ነውና»²⁷

ከዚህም በላይ የቀደሙት አበው ይህን የኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ ሰው መሆን የነበራቸውን አቋም በተለየ ቋንቋ ይገልጹት ነበር፡፡ ይህም ሚጠት፣ ውላጤ ፣ ቱሳሔ ፣ ትድምርት በሚሉ ቃላት አብራርተው አስተምረውናል እስቲ ላፍታ ያህል እነዚህን ቃላት እንያቸው፡-

ሚጠት፡- ማለት እንደ ሙሴ በትር፤ እንደ ግብጽ ወንዝ መሆን ማለት ነው፡፡ የሙሴ በትር በመጀመሪያ በትር ስትሆን ጌላ እባብ ሆነች መልሶ ቢያነሳት ደግሞ በትር ሆነች፡፡ የግብጽ ወንዝም ሙሴ በመታው ጊዜ ቀድሞ ውኃ ነበር ጌላ ደም ሆነ እንደ ገናም ውኃ ወደ መሆን ተመለሰ፡፡ /ዘጸ 4፡1-9፤ ዘጸ 7፡16/ የኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው መሆን ግን እንዲህ ያለ መፈራረቅ የለበትም፡፡ ሲሉ “እንበለ ሚጠት” አሉ፡፡

ውላጤ፡- ማለት እንደ ሎጥ ሚስት፤ እንደ ገሊላ ቃና ውሃ፤ መሆን ማለት ነው፡፡ የሎጥ ሚስት ፊት ሰው ነበረች ጌላ የጨው

27. የኢ.ኢ.ተ.ቤ እምነትና ትምህርት በአባ መልከጸዴቅ ሊቀጳጳስ ገጽ150

ሐውልት ሆኖ ቀረች በገሊላው ቃና ሠርግ ላይ ደግሞ ወይን ሲያልቅ ውኃው ወደ ወይን ጠጅ ተለወጠ። የኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው መሆን ግን እንዲህ መለወጥ የሌለበት ነው። ትናንትና ዛሬም እስከ ለዘላለም ያው ነውና /ዘፍ 19፤26፤ዮሐ 2፡7፤ ያዕ 13፤8/ ሲሉ “እንበለ ውላጤ” አሉ።

ተሳሔ:- ማለት ቅልቅል ማለት ሲሆን እንደ ማርና እንደ ውኃ እንደ ወተትና እንደ ውኃ ማለት ነው። ማርና ውኃ ሲቀላቀሉ ማእከላዊ ስም፣ ማእከላዊ መልክ ፣ ማዕከላዊ ጣዕም ይገኝባቸዋል። ማዕከላዊ ስም ማለት ብርዝ፣ ማዕከላዊ መልክ ማለት እንደ ማር ሳይነጣ እንደ ውኃ ሳይጠቁር ሰርጀን ይመስላል። ማዕከላዊ ጣዕም ማለት ደግሞ እንደ ማር ሳይከብድ እንደ ውኃ ሳይቀል ማእከላዊ ጣእም ሲሆን ነው። ውኃና ወተት ሲቀላቀሉም ማዕከላዊ ኅብር ይኖራል። ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው መሆን ግን ከሁለቱም የሆነ ማዕከላዊ ማንነት የለውም። እያንዳንዳቸው የራሳቸውን ባህርያት እንደ ያዙ በአንድ አካል ውስጥ ይኖራሉ እንጂ። ስለዚህ አበው “እንበለ ቱሳሔ” አሉ።

ትድምርት:- ማለት እንደ ልብስና እንደ እንጀራ ማለት ነው ልብስ ቢደርቡት ይደረባል ቢነጥሉት ይነጠላል የኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክነትና ፍጹም ሰውነት ግን የማይደራረቡ የማይነጣጠሉም መለያየት በማይቻል ሁኔታ አንድ ነው በማይመረመር ምስጢር ፍጹም አምላክ ፍጹም ሠው ነው። ሲሉ እንበለ ትድምርት አሉ። እንግዲህ ኢየሱስ ክርስቶስ ያለ ሚጦት ፣ ያለ ውላጤ ፣ ያለ ቱሳሔና ያለ ትድምርት አምላክነቱና ፍጹም ሰውነት በተፃቅቦ ፍጹም ሰው ፣ ፍጹምም አምላክ ሆኖ ለዘላለም ይኖራል ። ክብር ሁሉ ለእርሱ አንዲት ስግደት ጋር ይሁን።

4. ደህንነታችን /ጽድቃችን/ በእርሱ ተጠናቋል??

4.1 ደህንነት፡- በእርግጥም ደህንነታችን በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ተጠናቋል። ኃጢአት በአንድ ሰው ወደ ዓለም ገባ በኃጢአትም ሞት» /ሮሜ 5፡12/ ልዩነት የለምና ሁሉ ኃጢአትን ሠርተዋልና የእግዚአብሔር ክብር ጎድሎአቸዋል» /ሮሜ 3፡23/ ጻድቅ የለም አንድ ስንካላ ... ሁሉ ተሳስተዋል /ሮሜ 3፡11/ በማለት የሠው ፍጥረት በሙሉ ኃጢአተኛ ከመሆኑ የተነሳ የኃጢአት ደመወዝ የሆነውን ሞት ተቀብለዋል /ሮሜ 6፡23፡፡

ስለዚህ ሰው በራሱ ጥረት ሊድን እንደ ማይችል መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል /ሮሜ 3፡20፤ ገላ 2፡16/ «ምንም እንኳሉ መልካም ሥራ እጅግ የተመሰገነ ተግባር ልዩና የተቀደሰ ሕይወት የሚመስል ቢኖርም ከክርስቶስ ደም በስተቀር ይህ ሁሉ ሰውን ሊያድን አይችልም ... አለበለዚያ መልካም ምግባር ያላቸው ኢ - አማንያን ስለመልካም ምግባራቸው ይድኑ ነበርና።»²⁸

ነገር ግን ኢየሱስ ክርስቶስ አምላካም ሰውም በመሆን እርቅ ፈጸመ እንደ አምላክነቱ ከአባቱ ጋር ፍርድን ጽድቅን የሚሰጥ ሲሆን እንደ ሰውነቱ የሁላችንንም በደል ተሸከመ የከፋ ኃጢአት በእንጨት መስቀል ነበርና የመስቀል ሞትን ሞተ። ምክንያቱም የኃጢአት ደመወዝ ሞት ነውና /ሮሜ 6፡23/ በዚህም ኃጢአትን በመስቀል ገሎ የእግዚአብሔርን ሠላም ሠጠ «በአንዱም /በአዳም/ በደል ሞት በአንዱ በኩል ከነገሠ ይልቁን የጸጋን ብዛትና የጽድቅን ስጦታ ብዛት የሚቀበሉ በአንዱ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል በሕይወት ይነግሳሉ» ተብሎ ተጻፈ /ሮሜ 5፡17/

28. ኦርቶዶክሳዊ የመጻፍን ትምህርት በፓፕ ሹዓዳ ሣዕላዊ ገጽ 9

ይህ የዘላለም ህይወት /ደህንነት/ ለመጡ ጥቂት ሰዎች ብቻ ነው? አይደለም ክርስቶስ ዋጋ የከፈለው ለዓለም ሁሉ እንደ ሆነ አብም ለሁሉ እንደላከው “በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር አንድያ ልጁን አስኪሰጥ ድረስ ዓለሙን እንዲሁ ወደአልና።ዓለም በልጁ እንዲድን ነው... ”
 ዮሐ 3:16-17/ ተብሎ ተጽፏልና ለዓለም ሁሉ ነው።

4.2 እምነት :-በ15ኛው ክፍለ ዘመን አካባቢ በተነሳው የፕሮቴስታንት ንቅናቄ አስተምህሮ ላይ የመዳን ስጦታ ለዓለም ሁሉ ሲሆን ይህም በክርስቶስ ቤዛነት አምነው ለሚቀበሉ ይሰጣል፡ የሚለው የእርመናውያን /አርመኒዝም/ አስተምህሮ ሲሆን በአንጻሩ ደግሞ እግዚአብሔር ከሞቱት መካከል ለዘላለም ህይወት ይመርጣል ልጁንም የሠጠው ለተመረጡት ብቻ ነው፡ የሚሉ ካልቪናውያን /ካልቪኒዝም/ ይባላሉ ለዚህ ሃሳባቸው ደግሞ በርካታ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጥቅሶችን ያመጣሉ እስከ ዛሬም ድረስ ክርክሩ አለ።

ነገር ግን የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን የአርመኒዝም ሙሉ አስተምህሮ ሲኖራት ይህም አርመናውያን ሳይወለዱ ገና ጥንት በፍሬምናጦስ የተሰበከላትን ወንጌል በማወቅ ሠው የመዳን ምርጫን የመምረጥም የመተውም ፈቃድ እንዳለውና በክርስቶስ ቢያምን የዘላለም ህይወት እንደሚያገኝ እንጂ “በተጽዕኖ” ሠዎችን ወደ ዘላለም መንግስት እግዚአብሔር እየመረጠ ወይም“እያዳላ” አያስገባም ብላ ታስተምራለች ለዚህም አገልግሎቱ ሰው ሽፋንና ጉልበት አያግኝ እንጂ ወንጌልን ሠዎች አምነው እንዲድኑ ትሰብካለች።ነገር ግን አንዴ ከዳንን በኋላ መልሰን በኃጢአት ብንኖር እንሞት ዘንድ አለንና/ሕዝ 18:24/ ህይወታችን በስነ ምግባር የታነጸ ሊሆን ይገባል። የተለወጠ ባህሪ ፍሬ ይጠበቅበታልና፡ ብላ ቤተክርስቲያን ከያዕቆብ መልእክት 2:18-26፤ ዕብ 2:1-3፤ ዕብ 10:19-31 /

ተነስታ ታስተምራለች :: «ፍሬ የሌለው ሁሉ» ይቆረጣል /ዮሐ 15፡2፤6/ ይህም ፍሬ ሰዎች ያለ ኢየሱስ ክርስቶስ መቤዠትና ያለ መንፈስ ቅዱስ ክንዋኔ ምንም አይነት ፍሬ ሊያፈራ አይችልም ትግል ብቻና ውድቀትም ነው፡ትላለች። ይህም አስተምህሮ ጌላ የመጣው የአርመኒዝም አስተምህሮ ሙሉ ለሙሉ ይቀበለዋል። ካልቨኒዝሞች ደግሞ ሠው ምንም የማድረግ አቅም የለውም የሚድነው በእግዚአብሔር ምርጫ /ሮሜ9፡13-16/ መለወጥና መንፈሳዊ ፍሬም የሚያፈራው በመንፈስ ቅዱስ ስራ በመሆኑ/ ገላ5፡22 ሮሜ 8፡11/ የሰው ድርሻ ወንጌል የመስማትና ልብን የማዘጋጀት ብቻ ነው / ምሳ16፡1 / ስለዚህ በበደል የሚኖር ካለ ጥንቱም የእግዚአብሔር ልጅ ያልነበረ አስመሳይ ነው/1ዮሐ2፡19/ ይላሉ። ይህም ሠው በራሱ ፈቃድና ምርጫ እንደሌለው የሚያመለክት ነው።የሆነ ሆኖ እግዚአብሔር ምርጫ ያድርግም ኤድርግም ሰዎች ኢየሱስ ክርስቶስ ካላመኑ አሁኑኑ ተፈርዶባቸዋል።/ዮሐ 3፡18 / አርመኒዝም ቅድስናን በተመለከተ እግዚአብሔር እኔ ቅዱስ ነኝና ቅዱሳን ሁኑ ብሎ አዟል በሐዋርያትም ተሥብካኔል /1ጴጥ 1፡15/ ይህ ቅድስናችንን እኛው ራሳችን ከመንፈስ ቅዱስ ጸጋ ጋር ኃጢአትን በመሸሽ ለመቀደስ በመወሰንና በመኖር የሚፈጸም ነው። ይህ ካልሆነ እግዚአብሔር ኃጢአተኞችን ይቀጣል ይላል ይህም የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን አስተ ምህሮ ነው። ካልቨኒዝም በበኩሉ ቅድስናን በተመለከተ ያለው አቋም ቅድስና የእግዚአብሔር ሥራ እንጂ ሠው በራሱ ሊያመጣው አይችልም በማለት የእግዚአብሔርን የመለወጥ ኃይል ላይ ይመረኮ ዛል :: ነገር ግን ሁለቱም አስተምህሮቶች ሠው ኢየሱስ ክርስቶስን ቢያምን ይድናል ቅድስናውንም ቢጠብቅ ደቀመዝሙሩ ይሆናል። / ዮሐ 3፤18፤ ዮሐ 3፤36፤ 1ኛቆሮ 6፤9-11/ እንድ ሰው ኃጢአቱን በመናዘዝ በክርስቶስ ደም ሊነጻ ይገባዋል።ደሙ የኃጢአታችን ማስተ ሰሪያ ነውና /1ኛዮሐ 1፤7፤ 2፤2/ እርሱ ክርስቶስ ሠላማችን ጽድቃችን ደህንነታችን መድሃኒታችን ነው።ገላ2፡16 -21፤ ኤፌ 2፡14፤

ዮሐ 4:42 / በሚለው ይስማማሉ፡፡

4.3 ምልጃ :- ሌላው ልብ ልንለው የሚገባን እውነት ኢየሱስ ክርስቶስ አስታራቂያችን ከአብ ዘንድ ያለ ጠበቃችን እንደ ሆነ ማመን ነው ፡፡ በሰውና በእግዚአብሔር ያለ መካከለኛ አስታራቂ /አማላጅ-ሊቀ ካህናት/ እርሱ ነው፡፡የክርስቶስ ምልጃ በሶስት መንገድ የተገለጸ ሲሆን

1ኛ- በአገልግሎቱ ጊዜ፡

“ጌታም፡- ስምዎን ስምዎን ሆይ እንሆ ሰይጣን እንደ ሰንዴ ሊያበጥራችሁ ለመነ፡ እኔ ግን እምነትህ እንዳይጠፋ ስለ አንተ አማለድሁ፡፡”/ሉቃ22:31/

“አሁንም አባት ሆይ... እኔ ስለዚህ አለምንሀለሁ ስለ ዓለም አለምንም ...ከክፉ እንድትጠብቃቸው እንጂ ከዓለም እንድታወጣቸው አልለምንም...በእኔ ስለሚያምኑ ደግሞ እንጂ ስለእነዚህ ብቻ አለምንም” / ዮሐ17:5-21 /

2ኛ.- በተሰቀለ ጊዜ

“ኢየሱስም፡- አባት ሆይ የሚያደርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው አለ፡፡” / ሉቃ23:34/

“እርሱ ግን የብዙ ሰዎችን ኃጢያት ተሸከመ ስለ ዓመአመጸኞችም ማለደ » /ኢሳ53:12/

3ኛ- አሁን በአባቱ ቀኝ ሳለ ፡ / ከእርገት በኋላ /

“የሞተው ይልቁንም ከሙታን የተነሳው በእግዚአብሔር ቀኝ ያለው ደግሞ ስለ እኛ የሚማልደው ክርስቶስ ነው”

/ሮሜ 8:34/

“እኔም አብን አለምናለሁ” / ዮሐ14:15 /

“ስለእነርሱም ሊያማልድ ዘወትር በሕይወት ይኖራልና ስለዚህ ደግሞ በእርሱ ወደ እግዚአብሔር የሚመጡትን ፈጽሞ ሊያድናቸው ይችላል ፡፡” /ዕብ 7:25/

4ኛ.በሺ አመት ግዛቱም ጊዜ /ራዕይ 20:4-6/

«በዚያን ቀን በሰሜ ትለምናላችሁ::እኔም ስለእናንተ አብን እንድለምን የምላችሁ አይደለሁም» /ዩሐ 16:26 /እንግዲህ የምልጃው ማብቂያ ዳግም ለፍርድ በሚመጣበት ጊዜ ቃሉ እንዲህ ይላልና ፍጻሜ ይሆናል :-

«በጎላም መንግስቱን ለእግዚአብሔር ለአባቱ አሳልፎ በሰጠ ጊዜ አለቅነትንም ሁሉና ሥልጣንን ሁሉ ኃይልንም በሻረ ጊዜ ፍጻሜ ይሆናል ::» / 1ኛ ቆሮ 15:24 /

ስለዚህ ኢየሱስ ክርስቶስ ለክርስቲያኖች ሁሉ የአዲስ ኪዳን አስታራቂ ሆነናል:: «የተጠሩት የዘላለምን ርስት የተስፋውንም ቃል እንዲቀበሉ እርሱ የአዲስ ኪዳን መካከለኛ ነው » / ዕብ 9:15 /

«በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ያለው መካከለኛ ደግሞ አንድ አለ እርሱም ሰው የሆነው ክርስቶስ ነው »/ 2ጢሞ 2:3 / መካከለኛ የሚቆም ማለት በደረጃው ከከፍተኛ ነገር ዝቅ ያለ ከዝቅተኛ ው ነገር ደግሞ ከፍ ያለ በመካከል የሚገኝ ሳይሆን ሁለት ወገኖችን ለማስታረቅ ወይም ለማገናኘት በሁለቱ ወገኖች መካከል የሚቆም ማለት ነው ::ይህ ትርጉም መጽሀፍ ቅዱሳዊ ነው መካከለኛውም አንድ እርሱም ክርስቶስ እንደሆነም ተጽፏል /2ኛ ጢሞ 2:5/:: ደግሞም በእግዚአብሔርና በእስራኤላውያን መካከል በመሆን በቡልይ ዘመን ያገለግሉ የነበሩትን ካህናት ከነመስዋእታቸው ሽሮ ራሱ ሊቀካህናት ተብሎ ተጠርቷል ::ሀዘቡንም ወደዚህ መካከለኛ ሊቀ ካህናት ወደሆነው ክርስቶስ ተመልከቱ ተብሎም ታዝዛል::/ዕብ 3:1 / የሊቀ ካህናት ስራ በመካከል በመቆም የእግዚአብሔርን ፈቃድ ሟሟላትና የሀዘቡን ውድቀት በማቅረብ ምህረት እንዲያገኝ ማድረግ ነው ::ይህን አገልግሎት ክርስቶስ በተሻለ ሁኔታ እንደተረከበው የፊተኛውን እንደሻረው ቃሉ ሲናገር :-

« ቅዱስና ያለ ተንኮል ነውርም የሌለበት ከኃጢአተኞችም የተለየ

ከሰማያትም ከፍ ከፍ ያለ እንደዚህ ያለ ሊቀ ካህናት ይገባል ።

/ዕብ 7:26 / «እንግዲህ በሰማያት ያለፈ ትልቅ ሊቀካህናት የእግዚአብሔር ልጅ ኢየሱስ ስላለን ጸንተን ሃይማኖታችንን እንጠብቅ ። ከኃጢአት በቀር በነገር ሁሉ እንደኛ የተፈተነ ነው እንጂ በድካማችን ሊራራልን የማይችል ሊቀ ካህናት የለንም » /ዕብ 4:14-15/ « እነርሱ ያለመሐላ ካህናት ሆነዋልና እርሱ ግን አንተ እንደ መልክ ጼዴቅ ሹመት ለዘላለም ካህን ነህ ብሎ ማለ አይጸጸትም ብሎ በተናገረለት ከመሐላ ጋር ካህን ሆኖአልና ያለመሐላ ካህን እንዳልሆነ መጠን እንዲሁ ኢየሱስ ለሚሻል ኪዳን ዋስ ሆኖአል» ይላል።

/ ዕብ10:10 /

« ስለዚህ የምትደክም የማትጠቅም ስለሆነች የቀደመች ትእዛዝ ተሸራለች ወደ እግዚአብሔርም ምንቀርብበት የሚሻል ተስፋ ገብቶአል» / ዕብ 7:19 /

አበው በክርስቶስ መካከለኛ ሊቀካህንነቱን ያላቸው እምነታዊ አቋም

በጥንቷ ቤተክርስቲያናችን ውስጥ ያለፉ አባቶች ይህን እውነት ቤተ ክርስቲያናችን ታምንበት እንደነበረ ዛሬ ያሉ የሚመሰክሩ መጻህፍቶቻቸው ትተውልን እንደሄዱ ይነበባሉ ፡-

1. ሊቀካህናት ዘይቀውም ሎሙ ለቅዱሳን በደብተራ ስምዕ እንተ እግዚአብሔር ተከላ ውክቱ ኢየሱስ ክርስቶስ - እግዚአብሔር በተከላት የምስክር ድንኳን ለቅዱሳን የሚቆምላቸው ሊቀካህናት ኢየሱስ ክርስቶስ ነው »²⁹
2. « ወዕረቀ ትዝምደ ሰብእ ምስለ እግዚአብሔር ሊቀ ካህናቲሁ ለአብ - የአብ ሊቀካህናት የሚሆን እርሱ የሰውን ባህሪ / ወገን / ከእግዚአብሔር ጋር አስታረቀ»³⁰
3. «ወኮነ ዐራቂ ሰሐዲስ ኪዳን በዊኒዘ ደሙ ቅዱስ /ትርጉም/ በቅዱስ ደሙ ፈሳሽነት የአዲስ ኪዳን አስታራቂ ሆነ » ³¹

29.ሰዓታት ዘሌሊት ወዘነግህ ገጽ122

30.መጽሐፈ ቅዱሴ ወሥርዓተ ቅዱሴ ቁጥር43 ገጽ 41/እመክንዮ ዘሐዋርት/

31.የአሁኑ ውዳሴ ማርያም አንቀጽ አንድ

4. “ወናሁ ደመ መሢህክ ንጹሕ ዘተክው በእንቲአየ በቀራንዮ ይኬልሕ ህየንቴየ ዝንቱ ደም ነባቢ ይኩን ሠራዩ ኃጢአትየ ለገብርክ /ትርጉም/- ስለ እኔ በቀራንዮ የፈለሰ ንጹሕ የሚሆን የመሢሕን ደም እነሆ ስለ እኔ ይጮኻል ይህ የሚናገር ደም የእኔን የባሪያህን ኃጢአት የሚያስተሰርይ ይሆን »³²

5. ‘ይቤሎሙ’ ኢየሱስ ለአርዳኢሁ አዓርግ ሰማየ ገበ አቡየ ገበ አስክል ምሕረተ በእንተ እሊዓየ - ኢየሱስ ለደቀመዛሙርቱ የእኔ ስለሆኑት ምሕረትን ወደ ምለምንበት ወደ ሰማይ ወደ አባቴ አርጋለሁ አላቸው »³³

5. በኢየሱስ ክርስቶስ ስም /በኩል/ ወደ እግዚአብሔር መጸለይ

በርግጥም መጸለይና መቀበል ለሚሻ የተዘጋጀለት መንገድ ቢኖር የጌታችን የመድሃኒታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ስም ከመሆኑም በላይ ጠንካራ ትእዛዝ ተሠጥቷል። ቃሉ እንዲህ ይላልና።

‘እግዚአብሔር አብን በእርሱ እያመሰገናችሁ በቃል ቢሆን ወይም በሥራ የምታደርጉትን ሁሉ በጌታ በኢየሱስ ስም አድርጉት።’ /ቆላ3:17/

“በእርሱ ወደ እግዚአብሔር የሚመጡትን ፈጽሞ ሊያድናቸው ይችላል” /ዕብ 7:25 /

“ሁል ጊዜ ስለሁሉ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ስም አምላንችንና አባታችንን ስለሁሉ አመስግኑ” /ኤፌ 5:20/

“አስቀድሜ ስለ ሁላችሁ አምላኬን በኢየሱስ ክርስቶስ አመስግናለሁ” /1ኛ 1:8/

“እውነት እውነት እላችኋለሁ አብ በሰሜ የምትለምኑትን ሁሉ ይሰጣችኋል” /ዩሐ16:23/

አጋንትንም እንኳን የምንቃወመው ወይም በአጋንት ስቃይ ስር ያሉትን ጸልየን የምንገላግላቸው “በኢየሱስ ስም” እና ስልጣን

32. መጽሐፈ ቅዱስ ሐዋርያት ቁ.106 ገጽ54

33. መጽሐፈ ዚቅ ዘስኔሚካኤል ገጽ189

ነው / ሐዋ 16: 18 /:: ሐዋርያት እንኳ በዚህ ስም ከፈውሱ እኛማ እንዴታ!

አበው በክርስቶስ አስታራቂነት/አማላጅነት/ የነበራቸው አቋም

ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ አባቱ እግዚአብሔር/አብ/ ዘወትር ለዘላለም እንዲያስታርቀን፤ እንዲያቀርብን እንዲያማልደን አበው ያምኑ እንደነበረ ከዚህ በታች ከትበው ያስቀመጡትን ቅርሳቸው ያስረዳል :: በተለይ የተሰመረባቸውን ሐረጎች ልብ በል::

“ወኮነ ዐራቂ ለሐዲስ ኪዳን /ትርጉም/ ለአዲስ ኪዳንም አስታራቂ ሆነ” /ኤፍሬም በእሑድ ውዳሴ ማርያም/

“ወአቅረበን ገበ እግዚአብሔር አቡሁ /ትርጉም/ ወደ አባቱ ወደ እግዚአብሔር አቀረበን” /ቅዳሜ ውዳሴ ማርያም/

“ፍቅረ ለነ ገበ አቡከ ገብርክ ወአረቀ ማዕከሊነ /ትርጉም/ በእኛና በአባትህ መካከል ፍቅርን አደረግህ በመካከልም ሆነህ አስታረቅኸን” /ኪዳን /

“ ... እስመ ውሕቱ ይተነብል በእንቲእነ ለእለ አጥርየነ ሎቱ ሕዝበ ጻድቀ ቀናዔ ለምግባረ ሠናይ /ትርጉም/ በጎ ሥራ ለመሥራት የምንቀና ደግ ወገን አድርጎ ገንዘብ አደረገን ለእኛ ማልዳልና የምናምንበት ሊቀ ካህናት / አስታረቁ/ አለው ” / ዮሐንስ አፈወርቅ ሃይማኖተ አበው ም 63፤26/

“ወአራቀ ትዝምደ ስብእ ምስለ እግዚአብሔር ሊቀካህናቲሁ ለአብ / ትርጉም/ የአብ ሊቀ ካህናት የሰውን ወገን ሁሉ ከእግዚአብሔር ጋር አስታረቀ” /አመክንዩ ዘሐዋርያት/

“ወመጽአ ክርስቶስ አራቂ ማዕከለ እግዚአብሔር ወእንለ እመሕያው ወዐረቆሙ ለእልኢሆሙ” /ትርጉም/ እግዚአብሔርንና ሰውን የሚያስማማ ክርስቶስ ሰው ሆኖ ሁለቱንም አስታረቃቸው” ::

/ ሃይማኖተ አበው ዮሐንስ አፈወርቅ ምዕ 68፤21/

“ ወአኮ ይኩነን እገወ ባህቲቶ አላ ተሣሃለነ ፈድፈደ ወፈቀደ ዓዳ

ይኩን ሊቀ ካህናት ለጎበ አበ ከመ ይስረይ ኃጢአተነ ወበእንተ ዝንቱ ወስከ በዲበ ነገሩ ወይቤ ከመ ይኩኖሙ መሐሬ ለኩሉ ምዕመን ሊቀካህናት ለመንገለ እግዚአብሔር ከመ ይስረይ ኃጢአተ ሕዝበ -/ ትርጉም/ሰው የሆነም ዘመድ ሊሆነን ብቻ አይደለም ፈጽሞ ይቅር አለን ኃጢአታችን ለማስተሰረይ ከአብ ጋር ለማስታረቅ ሊቀ ካህናትም ይሆነን ዘንድ ወደደ እንጅ። ስለዚህም ሰዎችን ሊመስላቸው ይገባል ባለው ነገሩ ላይ ጨምሮ በሁሉ አዛኝ የሕዝቡንም ኃጢአት ለማስተሰረይ በእግዚአብሔር ዘንድ የታመነ አስታራቂ ይሆናቸው ዘንድ ነው።»/ሃይማኖተ አበው ዮሐንስ አፈወርቅ ምዕ 62፤13/

« ወሰአሎ ለአብ ያገልፍ እምኔን መዓተ ዘረከበን እምቅድም ከመዘለሊሁ ይኔልቁ ስእለተ ሎቱ እስመ ውእቱ ነስእ እምሳሊነ ከመ ይስአሎ ለአብ በእንቲአነ /ትርጉም/ እርሱ ራሱ ልመናን የሚሻ መስሎ ከጥንት ጀምሮ ያገኘን ፍዳ ከእኛ ያርቅ ዘንድ አብን ማለደው እንደገና ደግሞ እንዲያስበን ከእርሱም እንዳይለየን ስለ እኛ አብን ይማልደው ዘንድ» /ሃይማኖተ አበው ቱርሐኑ ምዕ. 79:38 /

እንግዲህ ኢየሱስ ክርስቶስ ሊራራልን የሚችል፣ /ዕብ 4፤15/ የማይለወጥ ክህነት ያለው /ዕብ 7፤23-24/ በእርሱ ወደ እግዚአብሔር የሚመጡትን ፈጽሞ ሊያድናቸው የሚችል የሚሻል አስታራቂ /አማላጅ/ በአብ ቀኝ አለን /ዕብ 7:25/

3. ምስጢረ ጥምቀት

መጠመቅ ማለት መነከር፣ መዘፈቅ፣ ውኃ ውስጥ ገብቶ መውጣት ማለት ነው። ጥምቀት ከክርስቶስ ጋር መሞትና መቀበር በትንሳኤም በተገኘው አዲስ ህይወት ወደ ፊት ለመኖር አንድ አማኝ ውሳኔውን የሚገልጽበት ሥርዓተ ቤተክርስቲያን ነው /ሮሜ 6:3-6/ ይኸውም ጥምቀት አንድ ጊዜ ብቻ የሚፈፀም ሥርዓት እንጂ የሚደጋገም አይደለም /ኤፌ 4:5/። በሚታየው የጥምቀት ሥርዓት የማይታየውን ጸጋ እንቀበላለን /ሐዋ 2:38/

የጥምቀት አስፈላጊነት:- ጥምቀት ከዚህ በታች በተዘረዘሩት ምክንያቶች ይጠቅማል፡

1. የእግዚአብሔርን ትእዛዝ በመፈጸም በረከትን ለማግኘት /ማቴ 28፡19፣ ማር 16፡15-16/
2. ከክርስቶስ ጋር ተባባሪና ከሌሎች ክርስቲያኖች ጋር አንድ ለመሆን በህዝብ ፊት ለመመስከር /ሐዋ 2፡41-42፣ ሮሜ 6፡8፣ ገላ 3፡27/
3. የክርስቶስ አርአያነት /ምሳሌ/ ለመከተል /ማቴ 3፡13-17/ በአዲስ ህይወት ለመኖር /ሮሜ 6፡4፣ ቲቶ 3፡5፣ ኤፌ 5፡26፣ ሐዋ 22፡16፣ ሐዋ 2፡37-38/ ይጠቅማል፡፡

የጥምቀት ምሳሌ በብሉይ ኪዳን

በዘመነ ኦሪት ሲኖሩ ሰዎች የእግዚአብሔር ህዝብ ለመሆን መገረዝ ሐይማኖታዊ ግዴታ ነበር፡፡ ምክንያቱም እግዚአብሔር ለቃል ኪዳኑ መጠበቂያ እንዲሆን የግዝረት ምልክትን በትእዛዝ ሰጥቶ ነበር፡፡ /ዘፍ 17፡9-14/ እህዛብ በቁልፋት እስራኤል በግዝረት ይታወቁ ነበርና ያልተገረዙ ሁሉ ተለይተው ይጠፉ ነበር ፡፡ በዚህም ምክንያት እግዚአብሔር ለኢያሱ ከግብጽ ምድር ለወጣው ለእስራኤል ህዝብ የተሰፋይቱን ምድር ከነቁልፋታቸው /ከነነውራቸው/ እንዳይገቡ እንዲገረዙ ትዕዛዝ ሰጥቶ ነበር ፡፡ /ኢያ 5፡2-9/

ይህ ግርዘት ሊመጣ ላለው ለጥምቀት ምሳሌ እንደ ነበር ሐዋርያው ጳውሎስ በቆላ. 2፡11-13 ጽፏል፡፡

ኖህና ቤተሰቡ ከጥፋት ለመዳን በመርከብ ውስጥ እንደ ገቡና እንደ ጻኑ ወደ መርከቡ ያልገቡ ሁሉ እንደ ጠፉ ይህም ደግሞ የጥምቀት ምሳሌ እንደ ነበረ ሃዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስ «ጥቂቶች ማለትም ስምንት ነፍስ በውሃ የጻኑበት መርከብ ሲዘጋጅ የእግዚአብሔር ትእዛዝን በኖህ ዘመን በቆየ ጊዜ ቀድሞ አልታዘዙም ፡፡ ይህም ውኃ ደግሞ ጥምቀት ምሳሌ ሆኖ አሁን ያድነናል የሰውነትን እድፍ ማስወገድ አይደለም ፡፡ ለእግዚአብሔር የበጎ ህሊና ልመና ነው እንጂ ይህም በኢየሱስ ክርስቶስ ትንሳኤ ነው» /1ኛኢጥ3፡20-22/

ስለዚህ ግዝረት ለእግዚአብሔር ህዝብ ግዴታ እንደ ነበረ ሁሉ የጥምቀትም ለክርስቲያኖች ሊፈጽሙት የሚገባ ሃይማኖታዊ ግዴታ ነው /ማቴ 28፤19/ ሌላው የጥምቀት ምሳሌ የአራኤል ህዝብ ባህረ ኤርትራን ማቋረጡ ሐዋርያው ጳውሎስ ከጥምቀት ስርዓት ጋር አያይዞ ጽፏል።ይህም «ወንድሞች ሆይ ይህን ታውቁ ዘንድ እወዳለሁ አባቶቻችሁ ሁሉ ከደመና በታች ነበሩ ሁሉም በባህር መካከል ተሻገሩ ሁሉም ሙሴን ይተባበሩ ዘንድ በደመናና በባህር ተጠመቁ» /1ኛቆሮ 10፤1-2/ ከሙሴ ጋር የአራኤል ህዝብ ተባብረው እንደ ተጠመቁ እኛም ከክርስቶስ ሞትና ትንሳኤ ጋር ተባብረን እንጠመቃለን /ሮሜ 6፤4-5/ ብላል።አንድ ሠው የጥምቀት ስርዓት ከመውለዱ በፊት በጌታችን በመድሐኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ማመን ይጠበቅበታል /ሐዋ 2፤41፣ ሐዋ 8፤36-39፣ ሐዋ 10፤44-48፣ ሐዋ 16፤14-15/ ወይም ደግሞ ቤተሰቦቹ የልጁን ህይወት አደራ ተቀብለው በክርስትና እውነት ለመውለድና ለማሳደግ ቃል ገብተው ሲረከቡ አብያተክርስቲያናት ያጠምቃሉ።ይህ ሳይሆን አንድ ሠው ሳያምን የጥምቀት ስርዓት ቢወስድ ገላ እንደ መታጠብ ይሆናል።ልባቸው የግብጽን ዱባና ሽንኩርት በማሰብ ጊዜያቸውን ያባክኑ የነበሩ በጥምቀት ምሳሌ በሆነው በኤርትራ ባህር የተሻገሩ በምድረ በዳ ወድቀው ቀርተዋል እንጂ ጥምቀቱ በራሱ ብቻውን ሊያድናቸው አልቻለም፡ የተስፋይቱንም ምድር አላዩም /1ኛቆሮ 10፤1-10/³⁴

አጥግታው ማነው?

የጥምቀት ስርዓት መፈጸም ያለበት የቃሉ ታማኝ መምህር የሆነ መሪ ሊሆን ይገባዋል። ጌታ ያዘዘውም ከእግሩ ስር ተምረው ስልጣንና ኃላፊነት በመስጠት ወደ ዓለም ለላካቸው ለደቀመዝሙርቱ ለሐዋርያት ነበር /ማቴ 28፤19/ በመጽሐፍ ቅዱስ በርካታ ክፍሎች ሠዎች ከሩቅ ወደ ተሾሙት ሐዋርያት እየመጡ ይጠመቁ እንደ ነበርና ሐዋርያትም የተጣለባቸውን ኃላፊነት በሚገባ በማወቅ ማጥመቃቸው ተገልጿል

34. መራሔ ድኅነት በብርሃኑ ጉበና ገጽ 36 እና መርሐ ጽድቅ ባህሉ ሃይማኖት ገጽ 3

እንጂ ያመነ ሁሉ የገዛ ቤተሰቡን አሊያም ሌላውን ሲያጠምቅ በመጽሐፍ ቅዱስ አናነብም።/ሐዋ 8፤12/

አጥማቂው ሰው በጌታችን በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ያመነና የወንጌልን እውነት የሚያስተምር ሰዎችንም ወደ ዘላለም መንግስት የሚያመጣ ሊሆን ያስፈልገዋል። በመጽሐፍ ቅዱሳችን ስናነብ አጥማቂዎች ወንጌልን የሚሰብኩና ስለ ወንጌል መከራ የሚቀበሉ አማኞች ነበሩ። /ሐዋ 2፤37-42፤ ዮሐ 3፤22/ የጌታችንም የኢየሱስ ክርስቶስ ትዝሃዝ “ያዘዝኃችሁንም ሁሉ አንዲጠብቁ እያስተማራችኋቸው” ይላል እንጂ በመዝፈቅ ሥራ ላይ ብቻ የተሰማሩ የወንጌልን መልእክት ማስተላለፍ ያልቻሉትን በፈጽሞ አያዛቸውም።/ማቴ 28፡19/

በማን ስም ልንጠመቅ ይገባናል?

ጌታ ራሱ “ሂዱና አህዛብን ሁሉ በእብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እያጠመቃችኋቸው ... ደቀ መዝሙርቴ አድርጓቸው” ብሎ በሰጠው በስላሴ ስም መሰረት ጥምቀት ይከናወናል። /ማቴ 28፤19/ በአንዳንድ ክፍሎች በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ተጠመቁ የሚል እናገኛለን /ሐዋ 2፤38/ ይህም ኢየሱስ ክርስቶስ ጋር መሞትንና መቀበርን /መተባበርን/ የሚያመለክት እንጂ የጥምቀት ስርዓት ማከናወኛ የትእዛዝ ስምን አያመለክትም።

4 ምስጢረ ቁርባን /የጌታ እራት/

ቁርባን የሚለው ቃል ከእብራይስጥ ቋንቋ የመጣ ነው። ይህም “ቁርባን ማለት መቅረቢያ፣ መቀራረቢያ፣ መገናኛ ማለት ነው። አማንያኑ ምስጋና ይዘው ወደ እግዚአብሔር ይቀርባሉ እግዚአብሔርም ስጦታውን በልጁ በተከፈለው ዋጋ በኩል በመቀበል ይቀርባል ።

ስለዚህ መቀራረቢያ፤ መገናኛ ተባለ። ይህም ኢየሱስ ክርስቶስ ለብዙ ሌላ /ምትክ/ ሆኖ መቅረቡን ለሌላም ተላልፎ መሞቱን ያሳያል። በዚህም ከእግዚአብሔር ጋር መቀራረባችንን ያመለክታል።

ኢየሱስ ክርስቶስ ከመሞቱ በፊት በተያዘበት ማታ ከደቀመዝሙርቱ ጋር እራት ሲበላ «እንጀራን አንስቶ ባረከ ቆርሶም ለደቀመዝሙርቱ ሰጠና እንካችሁ ብሉ ይህ ሥጋዬ ነው አለ ጽዋንም እንስቶ አመስግናም ሰጣቸው እንዲህ አለ ሁላችሁ ከእርሱ ጠጡ ስለ ብዙዎች በኃጢአት ይቅርታ የሚፈስ የአዲስ ኪዳን ደሜ ይህ ነው» አላቸው። /ማቴ 26፤26-28/ በዚህ ቃል መሰረት እንጀራው በመስቀል ላይ የተቆረሰውን የጌታ ሥጋ ምሳሌ ሲሆን ጽዋው ደግሞ በመስቀል ላይ ስለ እኛ ያፈሰሰው የደሙ ምሳሌ ነው ።

«ጌታ ኢየሱስ አልፎ በተሰጠባት በዚያች ሌሊት እንጀራን አንስቶ አመስገን ቆርሶም፤ እንካችሁ ብሉ ይህ ስለ እናንተ የሚሆን ሥጋዬ ነው ይህን ለመታሰቢያዬ አድርጉት አለ፤ ይህን እንጀራ በበላችሁ ጊዜ ሁሉ ይህንን ጽዋ በጠጣችሁ ጊዜ ሁሉ ጌታ እስኪ መጣ ድረስ ሞቱን ትናገራላችሁ» ብሉ ሐዋርያው ጳውሎስ ቁርባን የጌታን ሞት የምናስብበት ስርዓት እንደ ሆነ ገልጾአል።/1ኛቆሮ 11:23-26/

ደግሞም ቁርባን /የጌታ እራት / ከክርስቶስ ጋር ሕብረት እንዳለው እና ከሌሎች ክርስቲያኖች ጋር የመተባበር ምልክት እንደ ሆነ ሐዋርያው ጳውሎስ ሲናገር «የምንባርከው የበረከት ጽዋ ከክርስቶስ ደም ጋር ጎበረት ያለው አይደለምን ? የምንቆርሰውስ እንጀራ ከክርስቶስ ሥጋ ጋር ጎበረት ያለው አይደለምን? አንድ እንጀራ ስለ ሆነ እኛ ብዙዎች ስንሆን አንድ ሥጋ ነን ሁላችን ያን አንዱን እንጀራ እንካፈላለን በሥጋ የሆነውን እስራኤልን ተመልከቱ መስዋዕቱን የሚበሉ የመሰዊያው ማህበርተኞች አይደሉምን?» ይላል /1ኛቆሮ 10፤16-18/

ቤተክርስቲያን ይህን የቁርባን ሥርዓት በማዘጋጀት ሁልጊዜ ሞቱን ትናገራለች። ሕዝቡም ከአንድ ማዕድ ይቆርባል /ይካፈላል/። ይህን ማዕድ ምእመናን በመቀበላቸው ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም የመጣበትን ዓላማ ይረዳሉ ሕማሙን ሞቱን ያስባሉ ። አዳኝ እርሱ ብቻ የዘላለም ሕይወት እርሱ ብቻ እንደ ሆነ ያምናሉ፤ ይመስክራሉም ።

ቁርባን /የጌታ እራት / የምንወስደው ለምንድ ነው?

ቁርባንን /የጌታን እራት / የምንወስድበት ምክንያት

1. ክርስቶስ እንድንወስደው ትዕዛዝ ስለሰጠን /1ኛቆሮ11፡24/
2. የክርስቶስን ፍቅርና ያደረገልንን ሁሉ የምናስታውስበት ስለ ሆነ /1ኛቆሮ11:24-25/
3. በክርስቶስ ሞት ሕይወት እንዳገኘን በሰዎች ፊት ሞቱን የምንመነሳክርበት ስለሆነ /1ኛቆሮ11፡26 /
4. ክርስቶስ ዳግመኛ ተመልሶ እንደ ሚመጣ በጥልቅ የምናስብበትና የምንዘክርበት ጊዜ ስለሆነ ነው። /1ኛቆሮ 11፡26 / በቅዱሴ ሠዓትም 'ንዜኑ ሞተክ እግዚአ ወትንሣኤክ ቅድስተ - አቤቱ ሞትህንና ቅድስት ትንሳኤህን እንናገራለን' የሚለውም ይህን ቃል መሠረት ያደረገ ነው።
5. በሚታየው አገልግሎት የማይታይ ጸጋ ለማግኘት ይህም ከክርስቶስ ሞትና ትንሳኤ ጋር እንዲሁም ከክርስቲያኖች ጋር የበለጠ የመፈንሰ የአንድነትና ፍቅርን ያስገኛል ወዘተ./1ቆሮ 10:16 1ቆሮ 11:20/

ቁርባን /የጌታ እራት የሚወስዱ እነማን ናቸው?

ቁርባን ወይም የጌታ እራት መውሰድ የሚገባቸው

1. በጌታችን በመድሃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ አዳኝነት ያመኑ ሁሉ መቀበል ይገባቸዋል። ላላመኑ ሰዎች ግን ምንም ትርጉም

ሊሰጣቸው አይችልም ላመኑት ግን «ሁላችሁ ከእርሱ ጠጡ» ብሎ
ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ ተናገረ ሁሉም መውሰድ
ይገባቸዋል /ማቴ 26:27/

2. ሌላው ደግሞ የጌታን እራት /ቁርባን/ መውሰድ የሚችሉት
በብርሃን የሚመላለሱ በቅድስና የሚኖሩ እንጂ ከእግዚአብሔርም
ሆነ ከሌሎች አማኞች ጋር ያላቸውን ህብረት ያቋረጡ በእርኩሳት
ህይወት ውስጥ ያሉ መውሰድ የለባቸውም ቢወስዱም ዕጻ
ይቀበላሉ /1ኛቆሮ 11:28፣ 1ኛዮሐ 1:6/

ቁርባን /የጌታ እራት/ መውሰድ ያለብን እንዴት ነው?

/1ቆሮ 11:28-31/

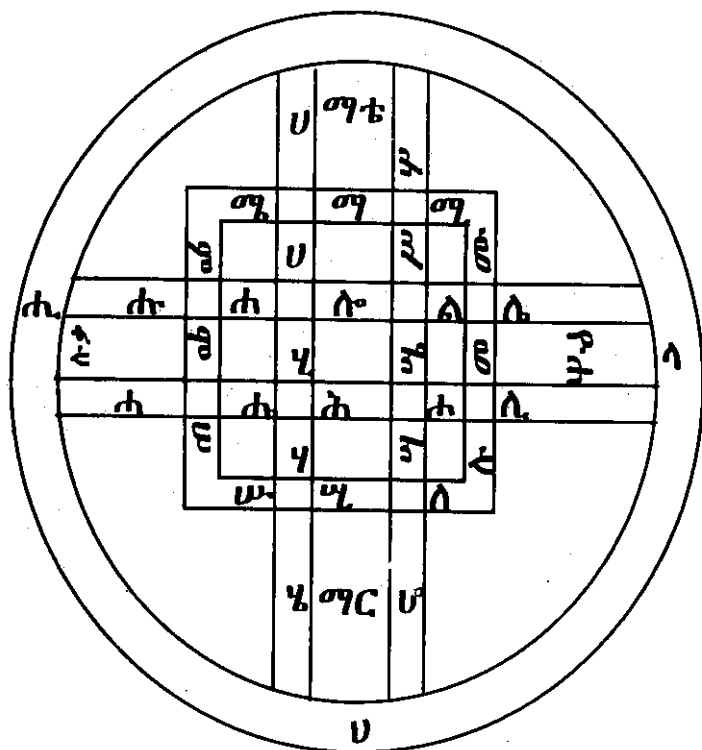
ሁላችንም ብቃት የሌለን ደካማ ሰዎች ነን ብቃታችን ከኢየሱስ
ክርስቶስ ስለ ሆነ «እኔ ብቁ ነኝ » የሚል ትዕቢት ወይም «እኔ ብቁ
አይደለሁም» የሚል ፍርሃት እንዲኖረን አያስፈልግም፡፡ የጌታን እራት
ከመውሰዳችን በፊት ራሳችንን በመመርመር ያልተናዘዝነው ኃጢአት
እንዳለ መናዘዝና የእርስ በርስ ቂምም ካለ ማስወገድ
ያስፈልጋል /1ቆሮ 11:28/ በልማድ እንደሚባሉ ምግብ ሳይሆን በክብር
የጌታን መከራ እያሰብን ከምስጋና ጋር መሆን አለበት /1ኛቆሮ
11:29/ ምክንያቱም መልእክቱ ሊገባን የሚያስፈልግ ከመሆኑም
ባሻገር ቅጣት ስላለው ነው /1ኛቆሮ 11:30/

ቁርባን /የጌታ እራት/ እንዴት ይዘጋጃል ?

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አላልፎ በሚሰጥባት ሌሊት
ከደቀመዛሙርቱ ጋር ከስንዴና ከወይን ተዘጋጅቶ ፋሲካን በማሰብ
ይመገቡት የነበረውን ህብስትና ወይን እንስቶ ለመታሰቢያ አድርጉት
እንዳለ ከፍርሃትና ከክብር ጋር ከማያስከር ወይንና ከንጹህ ስንዴ
ቢዘጋጅ መጽሀፍ ቅዱሳዊ ነው፡፡/ ሉቃ 22 :1-20/

የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ለጌታ እራት /ቁርባን/ የሚሆን ህብስት ከንጹህ ስንዴ ካዘጋጀች በኋላ የአቆራረሱ ሥርዓት (ሥርዓተ ፈትቶ ዘጽርስፎራ) ከዚህ በታች እንደተቀመጠው የክርስቶስን ማንነትና አገልግሎት በሚገልጽ ሁኔታ በአክብሮት ካህኑ እንዲቆርስ ታዛለች ::

ሥርዓተ ፈትቶ ዘጽርስፎራ

የሥዕሉ መግለጫ

1. ከ: ሀ - ሆ =ክርስቶስ ከሰማይ ወደምድር መውደብ (ርደት)
2. ከ: ለ - ሎ =ክርስቶስ ከገሊላ ወደ ይሁዳ፣ ከይሁዳ ወደ ገሊላ መመላለሱን፣ (አስተምህሮ)

3.ከ: መ - ሞ = ክርስቶስ 3 ዓመት ከ3 ወር ዙሮ ማስተማሩ (ዑደት)

4.ከ: ሠ - ሦ = ክርስቶስ ትኩስ ደሙንና ስጋውን ይዞ አሁን በአብ

ዘንድ እንዲታይ /እንዲማልድ / ከምድር ወደ ሰማይ
መውጣቱን ወይም ማረጉን (ዕርገት) ያመለክታል።

/ዕብ 9 :24 ዕብ7 :24-25 / ::

እንዲሁም ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ሰው ፍጹም ከምላክ መሆኑን ለመግለጽ ከላይ ወደ ታች መደረጉ መለኮት ያለመለወጥ ሰው መሆኑን፡ ከታችም ወደ ላይ መደረጉም ደግሞ ሥጋ ያለመለወጥ አምላክ መሆኑን ያስረዳል። በመጀመሪያ ኅብስቱን ለሁለት እንዲነቃና ታቹን (ዘባኑን) አይለይም። ይህም ከሁለት ማንቃቱ የፍጹም መለኮትና የፍጹም ሰውነት (ትስብእት) ሁለት ባህሪን ሲገልጽ፤ ታቹን (ዘባኑን) አለመለየቱ የተዋህዶ ምሳሌ ነው።

በአጭሩ የዚህ ስርዓት ሚስጥር ዘወትር የምናመልከው የወደደንና ስለበደላችን የሞተልን ኢየሱስ ክርስቶስ ባሕርየ መኮቱና ባሕርየ ትስብእቱ ሳይቀላቀሉና ሳይጠፋፉ በተለቅቦ ፡ ሳይለያዩ በተዋሕዶ ፀንቶ የሚኖር አንድ ጌታ መሆኑን የሚገልጽ ነው ።³⁵

ይህ ከተዘጋጀ በኋላ ሁሉም የክርስቶስን ሞት በማሰብ በማያቋርጥ ዝማሬ ከፍርሃትና ከአክብሮት ጋር ይወስዱታል።

ይህም ስርዓት አንዳንድ አብያተክርስቲያናት የጌታን እራት ለማዘጋጀት ሲያስቡ ከገበያ ቦታ ዳቦና ለመጠጥ የተዘጋጀ የጠርመሽ ወይን ገዝቶ በትናንሽ ብልቃጥ ከዝማሬ ጋር ከማቅረብ ይልቅ በእጅጉ የሚሻል ይሆናል።

መጽሐፈ ቅዱስ አዲስ ስበባ 1918 ዓ.ም ገጽ 29 ዐምድ 2 እና ገጽ 127 ምዕራፍ 3።

መጽሐፍ ኪዳን አዲስ ስበባ 1963 ዓ.ም ገጽ 21 ።

መጽሐፈ ሐሚን መ/ብ አድማሱ ደንበሬ አዲስ ስበባ 1954 ገጽ 227።

በዚህ አስተምህሮ ላይ የጥንት አባቶች ያላቸው እምነታዊ አጽም :-

“ጌታየ ናፍቆቴ ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ! በዚህ መቅደስ ቁርባን በሥጋ በደም መለኮትህ እንደተዋሐደው አውቃለሁ :: ይህንም ስላወቅኩ ከክብር ሁሉ ጋር የከበረ ሥጋህን ከሰማያዊ ክብሩ ሁሉ ጋር አከብራለሁ በዚህ በሚታየው ኅብስት መልክ እንድቀበል አምናለሁ:: ከክብር ሁሉ የከበረ ደምህን ከሰማያዊ ክብሩ ሁሉ ጋር አከብራለሁ:: በዚህ በሚታየው እንድቀበል አምናለሁ ሰግደት የሚገባው ግሩም መለኮትህንም እንድቀበል በፍጹም ልብ አምናለሁ እንዲሁም ከሆነ እንድ ቀን ፈጣሪየን ጠባቂየን፤ ፈራጀን ፤ መድሃኒቴን እቀበላለሁ:: ዳግመኛም ይህንን ቅዱስ ቁርባን በኅብስትና በወይን አካል እንዳገኘሁ አምናለሁ ኅብስትና ወይን ብቻ መሆን እንደ ሌለበትም አምናለሁ::

የዓለም ሁሉ ፈጣሪ በመንግስተ ሠማይ ኪሩቤል ሱራፌል የሚሰግዱልህ ንጉሠ ነገሥት አንተ ተሠውረህበት እንዳለህ አውቄ እምኜ እቀበልሃለሁ::

እምላኬ ሆይ! ይህ ቃል እንደ ተናገርከው ነውና!!! የአንተ ቃል ነው እንጅ የሌላ ቃል አይደለም ያንተ ቃል ስለ መሆኑ እናታችን ቤተ ክርስቲያን የምታምነውን ሁሉ አምናለሁ እውነተኛ ምሥጢር አይደለም ለሚለኝ ነፍሴን ለሞት እስጥበታለሁ::”

5 ምሥጢረ ትንሳኤ ሙታን

ምሥጢረ ትንሳኤ ሙታን ማለት በአጭሩ ሙታን በዓለም መጨረሻ የእግዚአብሔርን ድምጽ ለምተው ነፍስና ሥጋቸው ተዋሕዶ ከመቃብር የሚነሱና እኩሉ ለዘላለም ህይወት እኩሉም ለዘላለም ኅሳር የሚያገኙ መሆናቸውን የሚነገር መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ ነው:: ምሥጢር የተባለው ቃል ድርጊቱ የመለኮታዊ ኃይልና ሥልጣን ተግባር በመሆኑና በተፈጥሮ አእምሯችን

በቀላሉ ለመረዳት ስለ ሚያዳግት ነው። ነገር ግን ሠው ከአፈር እንደ ተፈጠረ /ዘፍ 2:7/ እንዲሁ ወደ አፈር እንደ ሚመለስ /ዘፍ 2:19፤ ዕብ 9:27/ ደግሞም የጌታን ድምፅ ሠምቶ እንደ ሚነሳና መልካምም ያደረጉ ለሕይወት ክፉም ያደረጉ ለፍርድ እንደሚነሱ መጽሐፍ ቅዱስ በግልፅ ይናገራል/ዮሐ 5:28-29/።

በብሉይ ኪዳን፡-

“በምድርም ትቢያ ውስጥ ካንቀላፉቱ ብዙዎች ይነቃሉ እኩሌቶቹ ወደ ዘላለም ህይወት እኩሌቶቹም ወደ እረፍትና ወደ ዘላለም ጉስቁልና ጥበበኞቹም እንደ ሠማይ ፀዳል ብዙ ሰዎችንም ወደ ፅድቅ የሚመልሱ እንደ ከዋክብት ለዘላለም ይደምቃሉ” /ዳን 12:1-3/

“ሙታንህ ህያዋን ይሆናሉ ሬሳዎችም ይነሣሉ በምድር የምትኖሩ ሆይ ጠልህ የብርሃን ጠል ነውና ምድርም ሙታንን ታወጣለችና ንቁ ዘምሩም” /ኢሳ 26:19/

“መንፈስህን ትልካለህ ይፈጠራሉም የምድርንም ፊት ታድሣለህ” /መዝ (104)፤30/ ተብሎ ተጽፏል።

በሐዲስ ኪዳንም፡-“በዚያን ቀን፡- ትንሳኤ ሙታን የለም የሚሉ ሰዶቃውያን ወደ እርሱ ቀረቡ እንዲህም ብለው ጠየቁት፡- መምህር ሆይ ሙሴ አንድ ሰው ልጅ ሳይወልድ ቢሞት ወንድሙ ሚስቱን አግብቶ ለወንድሙ ዘር ይተካ አለ። ሰባት ወንድማማች በእኛ ዘንድ ነበሩ ፊተኛውም ሚስት አግብቶ ነፃተ ዘርም ስለ ሌለው ሚስቱን ለወንድሙ ተወለደች እንዲሁ ደግሞ ሁለተኛው ሦስተኛውም እስከ ሰባተኛው ድረስ ከሁሉም በኋላ ሴቲቱ ሞተች ሁሉ አግብተዋታልና በትንሳኤ ቀንስ ከሰባቱ ለማንኛው ሚስት ትሆናለች? አሉት።ኢየሱስም መልሶ እንዲህ አላቸው፡- መጽሐፍትንና የእግዚአብሔርን ኃይል አታውቁምና ትስታላችሁ። በትንሳኤ እንደ እግዚአብሔር መላእክት በሠማይ ይሆናሉ እንጅ አያገቡም አይጋቡምም ስለ ትንሳኤ ሙታን ግን እኔ የአብርሃም አምላክ

የይስሐቅ አምላክ የያዕቆብ አምላክ ነኝ የሚል ከእግዚአብሔር ዘንድ ወደ እናንተ የተባለውን አላነበባችሁምን የሕያዋን አምላክ ነው እንጂ የሙታን አይደለም ሕዝቡም ይህን ሰምተው በትምህርቱ ተገረሙ» /ማቴ 22:29-33/

«በመቃብር ያሉት ሁሉ ድምፅን የሚሰሙበት ሰዓት ይመጣል መልካምም ያደረጉ ለህይወት ትንሳኤ ክፉም ያደረጉ ለፍርድ ትንሳኤ ይወጣሉና በዚህ አታድንቁ» /ዮሐ 5:28-29/

«በመጨረሻው ቀን በትንሳኤ እንዲነሳ አውቃለሁ አለችው»

/ዮሐ 11:24/

«ባህርም በእርሱ ውስጥ ያሉትን ሙታን ሰጠ፤ ሞትና ሲኦልም በእነርሱ ዘንድ ያሉትን ሙታን ሰጡ እያንዳንዱም እንደ ሥራው መጠን ተከፈሉ» /ራዕ 20:13/

«ክርስቶስ ከሙታን እንደ ተነሳ የሚሰበክ ከሆነ ግን ከእናንተ አንዳንዶቹ፤ ትንሳኤ ሙታን የለም እንዴት ይላሉ? ትንሳኤ ሙታንስ ከሌለ ክርስቶስ አልተነሳማ ክርስቶስም ካልተነሣ እንግዲያስ ስብከታችን ከንቱ ነው እምነታችሁም ደግሞ ከንቱ ናት፤ ደግሞም፡- ክርስቶስን አስነስቶታል ብለን በእግዚአብሔር ላይ ስለመሰከርን ሃሰተኞች የእግዚአብሔር ምስክሮች ሆነን ተገኝተናል፡፡ ሙታን ግን የማይነሱ ከሆነ እርሱን አላስነሳውም ሙታን የማይነሱ ከሆነ ክርስቶስ አልተነሳማ ፡ ክርስቶስም ካልተነሳ እምነታችሁ ከንቱ ናት እስከ አሁን ድረስ በኃጢአታችሁ አላችሁ፡፡ እንግዲያስ በክርስቶስ ያንቀላፉት ደግሞ ጠፍተዋል፡፡ በዚች ህይወት ብቻ ክርስቶስን ተስፋ ያደረግን ከሆነ ከሰው ሁሉ ይልቅ ምስኪኖች ነን » /1ቆሮ 15:12-19/ በማለት ትንሳኤ ሙታን የክርስትና መሰረታዊ የተስፋ ቃልና እምነት እንደሆነ አስረግጦ ይናገራል፡፡